

Kotitalouksien velkaantuneisuus Suomessa

Satu Ylikärppä

Kaupan ja kulttuurin toimiala
Liiketalouden opinnäytetyö
Tradenomi

TORNIO 2013

ALKUSANAT

Aluksi haluan kiittää kaikkia työni tekemiseen vaikuttaneita henkilöitä. Ohjaajaani Satu Vallia, sekä myös muita opettajia, jotka ovat auttaneet minua tämän opinnäytetyön tekemisessä. Erityiskiitokset haluan myös lausua rakkaalle perheelleni ja läheisilleni, jotka ovat tukeneet minua tämän opinnäytetyöprosessin aikana.

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU, Kaupan ja kulttuurin toimiala

Koulutusohjelma:	Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyön tekijä(t):	Satu Ylikärppä
Opinnäytetyön nimi:	Kotitalouksien velkaantuneisuus Suomessa
Sivuja (joista liitesivuja):	54 (5)
Päiväys:	11.11.2013
Opinnäytetyön ohjaaja(t):	Satu Valli
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia miksi kotitalouksien velkaantuneisuusaste on niin korkea tällä hetkellä. Tutkimuksen tavoitteena oli löytää syitä siihen, mikä johtaa velkaantumiseen, mitä siitä seuraa sekä miten suomalaiset ymmärtävät omaan talouteen liittyviä asioita.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosan alussa käsittelin Kotitalouksien velkaantuneisuutta Suomessa. Seuraavaksi kävin läpi mitä ovat takaus ja maksuhäiriö sekä selvitin nuorten taloudenhallintaan ja maksuhäiriöihin liittyviä asioita. Teoriaosan loppupuolella tarkastelin vielä talous- ja velkaneuvontaa, velkajärjestelyä ja ulosottoa.</p> <p>Empiriaosuudessa selvitin syitä siihen, mikä johtaa velkaantuneisuuteen, mitä siitä seuraa sekä miten suomalaiset ymmärtävät omaan talouteen liittyviä asioita. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytin sekä kvantitatiivista, että kvalitatiivista tutkimustapaa. Suoritin tutkimuksen kyselylomakkeen avulla, jonka lähetin sadalle velkaneuvojalle ympäri Suomea.</p> <p>Talouso Ongelmien taustalla on aina jokin syy, esimerkiksi masennus, avioero, sairaus, työttömyys tai peliriippuvuus. Hyvin huolestuttava piirre on se, että taloutta ei suunnitella lainkaan ja isoihin asioihin ei varauduta ennakolta. Yksi suuri syy velkaantumiseen on se, että velat ovat kasvaneet selvästi tuloja enemmän ja ettei velkaa koeta enää riskitekijäksi. Tarkalla talous- ja raha-asioiden suunnittelulla ja jo peruskoulussa opetettavalla taloudenhallinnalla voitaisiin koettaa ennalta ehkäistä näitä ongelmia.</p>	
Asiasanat: maksuhäiriö, maksukyky, maksukyvyttömyys, velat, velkajärjestely	

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Business and Culture

Degree programme:	Bachelor of Business Administration
Author(s):	Satu Ylikärppä
Thesis title:	Household Indebtedness in Finland
Pages (of which appendixes):	54 (5)
Date:	11.11.2013
Thesis instructor(s):	Satu Valli
<p>The aim on this thesis was to research why household indebtedness is so high at the moment. The aim was to find out, which leads to debt, what are the consequences and how the Finns understand their own finance related issues.</p> <p>The beginning of thesis theory will research of household indebtedness in Finland. Next I will go through what are the guarantee and payment disturbances, and find out young people's management of the economy and payment disturbances related issues.</p> <p>The empirical part explained the reasons why household indebtedness is so high at the moment. The thesis research method I used quantitative as well as qualitative research method. Research was carried out using a questionnaire, which was send hundred debt counselors around the Finland.</p> <p>There is always some reason behind Economic problems, for example, depression, divorce, illness, unemployment or gambling addiction. A very worrying aspect is that the economy is not planned at all and the big things are not be prepared. One big reason of indebtedness is that the debt has grown significantly more than revenue and that the debt no longer perceived as a risk factor for. Precision economic and finances planning and already at primary school teach management of the economy, could prevent this problems.</p>	
Keywords: payment disturbances, solvency, insolvency, liabilities, debt restructuring	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	4
1 JOHDANTO	6
1.1 Tutkimuksen lähtökohdat	6
1.3 Tutkimusmenetelmät ja niiden perustelut	7
1.4 Keskeiset käsitteet	8
1.5 Reliabiliteetti ja validiteetti	10
2 KOTITALOUKSIEN VELKAANTUNEISUUS SUOMESSA	11
2.1 Suomalaisen velkaantumisasaste	11
2.2 Velkarasite	14
2.3 Velan syntyminen ja sopimukset	16
2.4 Osamaksu, luottokortit ja pienlaina	17
2.5 Asuntolaina	19
2.6 Kotitalouksien velat	20
3 TAKAUS JA MAKSUHÄIRIÖ	22
3.1 Mikä on takaus ja takaajan vastuu	22
3.2 Maksuhäiriö	23
4 NUORTEN TALOUDENHALLINTA JA MAKSUHÄIRIÖMERKINNÄT	25
4.1 Nuorten taloudenhallinta	25
4.2 Nuorten maksuhäiriömerkinnät	26
5 TALOUS- JA VELKANEUVONTA	27
5.1 Laki talous- ja velkaneuvonnasta	27
5.2 Talous- ja velkaneuvojat	27
6 VELKAJÄRJESTELY	29
7 ULOSOTTO	31
8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TULOKSET	34
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	44
LÄHTEET	47
LIITTEET	49

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Opinnäytetyössäni käsitellään kotitalouksien velkaantuneisuutta Suomessa. Idean aiheen tutkimiseen sain julkisten tiedotusvälineiden kautta. Viime aikoina on uutisoitu hyvin paljon siitä, että kotitalouksien velkaantuneisuusaste on kohonnut edelleen. Työssäni haluan löytää syitä siihen mikä on johtanut tähän tilanteeseen, että kotitaloudet ovat niin velkaisia tällä hetkellä.

Kotitalouksien velkaantuneisuusaste on kohonnut; viimeisimmän tilastokeskuksen tiedon mukaan se on tällä hetkellä 118,6 prosenttia. Velkaantumisasteessa suhteutetaan rahoitustilinpidon mukainen velkojen suhde vuoden aikana käytettävissä oleviin tuloihin. Tämän lisäksi velkoihin luetaan myös, paljonko on kotitalouksien osuus asunto-osakeyhtiöiden velasta. (Findikaattori 2012, hakupäivä 26.1.2013.)

Suomalaisten kotitalouksien velkaantumista on jatkunut yhtäjaksoisesti jo viisitoista vuotta. Suomen Pankki toteaa tuoreimmassa vuosikertomuksessa, että velkaantumisessa on alettu havaitsemaan huolestuttavia piirteitä. Yhä useammat kotitaloudet ovat velkaantuneet hyvin voimakkaasti tuloihin sekä vakuuksiinsa nähden. Altistumme korkoriskeille muita maita herkemmin, koska luottomme ovat vaihtuvakorkoisia. Taloudet hyöttyvät korkojen ollessa alhaalla, mutta niiden noustessa ne kärsivät. (Rantanen 2013, hakupäivä 11.5.2013.)

Opinnäytetyössäni käsitellään kotitalouksien velkaantuneisuutta Suomessa. Tutkimuksessani haluan löytää syitä siihen, miksi kotitalouksien velkaantumisaste on niin korkea tällä hetkellä.

1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaus

Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa siitä, mikä johtaa velkaantumiseen, mitä siitä seuraa sekä miten suomalaiset ymmärtävät omaan talouteen liittyviä asioita. Opinnäytetyö on rajattu tutkimaan kotitalouksien velkaantuneisuutta Suomessa.

Opinnäytetyön tutkimusongelma on, miksi kotitalouksien velkaantuneisuusaste on 118,6 prosenttia. Opinnäytetyössä selvitetään syitä, jotka vaikuttavat velkaantumistas-teen nykytilanteeseen.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja niiden perustelut

Käytettäessä karkeaa jakoa, voidaan tutkimusotteet jakaa kvalitatiiviseen ja kvantitatiiviseen tutkimusmenetelmään. Tutkittava ilmiö määrittelee, sen mitä menetelmää tullaan käyttämään. Kun ilmiö on uusi ja siitä ei ole tutkimustietoa ja teoriaa, käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Kvalitatiivinen tutkimus selvittää, mistä ilmiö koostuu ja millaisia yhteisiä vaikuttavia tekijöitä sillä on. Se voidaan nähdä tavallaan esiselvi-tyksenä ja tutkimuksen pohjana. Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä edellytetään, että ilmiö tunnetaan ja että on hyvin tärkeää selvittää, mitkä ovat ilmiöön vaikuttavat tekijät. Tekijöiden tunteminen on tärkein edellytys, sillä jos ei tarkalleen tiedetä, mitä mitataan, siksi mittaaminen mahdotonta. (Kananen 2011, 12.)

Opinnäytetyössä käytetään kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Mää-rällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä tietoa tarkastellaan numeerisesti. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkittavat asiat ja niiden ominaisuudet esitetään kuvaillen numeroiden avulla. Määrällisessä tutkimusmenetelmässä vastataan mm. kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein. Tässä tutkimustavassa tutkijalle tieto tulee numeerisesti tai hänen tehtävänä on ryhmitellä tieto numeeriseen muotoon. Hän tulkitsee ja selittää olennaiset numerotiedot sanallisesti ja kuvaa, miten eri asiat liittyvät toisiinsa tai millai-sia eroavaisuuksia niillä on toistensa suhteen. (Vilka 2007, 14.)

Tunnusomaista laadulliselle tutkimukselle on, että siinä käytetään sanoja ja lauseita, kun sen sijaan määrällisessä tutkimuksessa asiat esitetään lukuina. Tutkimusten eroavaisuus on se, että määrällinen tutkimus pyrkii yleistämään, ja laadullisessa tutkimuksessa tätä piirrettä ei ole. Siinä pyritään kuvaamaan ilmiötä ja tulkitsemaan sitä ymmärrettävällä tavalla. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole samankaltaista tarkkaa viitekehystä kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa ja siitä puuttuvat myös tutkimukselle asetettavat tiukat säännöt. Kvalitatiivisessa tutkimustavassa analysointia tapahtuu koko prosessin ajan ja on suorastaan väärin kerätä ensin koko aineisto ja sen jälkeen vasta alkaa analysoida sitä. Laadullisen tutkimuksen rikkaus on, että se antaa mahdollisuuden tutkia ja käsitellä ilmiötä syvällisesti. (Kananen 2008, 24; Mayers 2002.)

Velkaantuneisuutta tutkitaan velkaneuvojille lähetettävän kyselyn kautta. Opinnäytetyössä laaditaan kysymyslomake, joka lähetetään sadalle velkaneuvojalle ympäri Suomea. Lomake toteutetaan Webropol-ohjelmalla. Kyselylomakkeella selvitetään velkaneuvojilta, mikä heidän mielestään johtaa kotitalouksien velkaantumiseen. Tämän perusteella saadaan vastaukset myös muihin opinnäytetyössä esiintyviin ongelmiin. Kvantitatiivisen tutkimuksen tunnusmerkkejä on, että tutkimuksessa tiedot kerätään kysymyksillä. Ne voivat olla avoimia tai niissä voi olla valmiita vastauksia. Kysymysten toimivuudesta ja hyvyydestä kertoo vastaajan tapa vastata kysymyksiin oikealla tavalla, nämä kolme seikkaa ovat (Kananen 2008, 25.)

- Vastaaja on ymmärtänyt kysymykset oikein.
- Vastaajalla on tieto, jota kysymyksissä edellytetään.
- Vastaajalla on halu antaa kysymyksiin liittyvä tieto.

Kyselyä voi käyttää aineiston keräämistapana, kun tutkittavia on paljon ja he ovat sijoittautuneet hajalleen toisistaan. Kyselylomakkeen kysymysten muoto tulee olemaan standardoitu eli vakioitu. Vakioinnilla tarkoitetaan, että kaikilta kysytään samoja asioita, kysymysten järjestys on sama ja ne ovat samalla tavalla muotoiltuja. Kyselyn tulosten mittaamisessa käytetään laatuero- eli nominaaliasteikkoa sekä järjestysasteikko- eli ordinaalisasteikkoa. Laatueroasteikkoa voidaan käyttää mittaamaan havaintoyksikön laadullisia ominaisuuksia, jotka ovat jaettavissa ryhmiin tai luokkiin. Sen sijaan järjestysasteikolla voidaan samanlaisuuden ja erilaisuuden lisäksi kuvata myös numeraalisesti luokkien järjestystä. Kyselyn vastaajien valinnassa käytetään harkinnanvaraista otantaa, jossa tutkija voi valita tutkimuskohteensa oman harkintansa mukaan parhaimmalla tavalla, mutta tämän on oltava perusteltua. Toisen käden aineistoja tullaan tutkimuksessa keräämään kirjallisuudesta, tietokannoista, artikkeleista, aikaisemmista tutkimuksista ja tilastoista. (Vilka 2007, 28–58.)

1.4 Keskeiset käsitteet

Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat kotitalous, kotitalouksien velkaantumisaste, velka, maksuhäiriö ja talous- ja velkaneuvonta.

Kotitalous muodostuu kaikista niistä henkilöistä, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä tai käyttävät muuten yhdessä tulojaan. Tämän ulkopuolelle jäävät henkilöt, jotka asuvat pysyvästi ulkomailla, tai laitosväestö (esimerkiksi vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat henkilöt). (Tilastokeskus 2013a, hakupäivä 9.4.2013.)

Kotitalouksien velkaantumisaste lasketaan jakamalla kaikkien kotitalouksien yhteenlaskettu velkamäärä, kaikkien kotitalouksien vuoden nettotuloilla (HS-taloustuutiset 2013, hakupäivä 9.4.2013).

Velka on juridinen käsite, jolla tarkoitetaan velvollisuutta maksaa tietty rahasumma velkasuhteen toiselle osapuolelle. Se voi koostua rahasta tai tietyn palvelun sekä palveluksen täyttämisestä. Tavanomaisen käsityksen mukaan rahavelallinen on velkaa tietyn summan rahaa. Kyse on luontaisedusta, jos ollaan velkaa palvelus, joka on jo maksettu, muttei suoritettu. Jos velallinen ei suorita velkaansa sovituksessa ajassa, hän voi joutua maksamaan velkojalle lisämaksua tai korvausta aiheuttamastaan vahingosta. Tämä voi myös johtaa pahimmassa tapauksessa sopimuksen purkuun. (E-economic 2013, hakupäivä 9.4.2013.)

Maksuhäiriö tarkoittaa, että jostain erääntyneestä maksusta on laiminlyönnin vuoksi tullut merkintä luottorekisteriin. Jos kyseessä on kulutusluotto, tieto saattaa päätyä rekisteriin, kun laskun maksu on viivästynyt 60 päivää alkuperäisestä eräpäivästä. Yleensä maksuhäiriömerkintä johtaa siihen, että luotto- ja pankkikortit evätään tällaiselta henkilöltä. Myös luotonsaanti, asunnon vuokraaminen sekä puhelinliittymien hankkiminen vaikeutuu. Merkintä maksuhäiriöstä säilyy rekisterissä 2–3 vuotta. Tämän rekisterin pitoa säätelee luottotietolaki. (Lainafakta.fi 2013, hakupäivä 9.4.2013.)

Talous- ja velkaneuvonta on lakisääteinen palvelu ja asiakkaille maksuton. Sen tavoite on, että asiakas pystyisi saavuttamaan tasapainon talouteensa. Lähtökohtana toiminnassa on se, että asiakkaalla on halu muutokseen ja että häntä pyritään tukemaan asioiden järjestykseen saamiseksi. Palvelua voivat käyttää kaikki maksuvaikeuksissa olevat. Näin voidaan yrittää ennaltaehkäistä suurempien velkaongelmien syntymistä. (Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimi 2013, hakupäivä 9.4.2013.)

1.5 Reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimuksen tavoitteena on se, että siinä saataisiin tietoa mahdollisimman luotettavasti ja totuudenmukaisesti. Validiteetti- ja reliabiliteettikäsitteitä käytetään tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa. Validiteetilla mitataan ja tutkitaan asioita tutkimusongelman kannalta, kun taas reliabiliteetti tutkii, millainen on tutkimustulosten pysyvyys. Validiteetille ja reliabiliteetille tunnusomaista on, että niistä pystytään erottamaan useita eri alaluokituksia. Kun huomio kiinnitetään näihin kysymyksiin, voidaan parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Työn luotettavuuden arviointi on hyvin tärkeää kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Reliabiliteetilla tarkoitetaan sitä, että jos tutkimus toistettaisiin, niin saataisiin samat tulokset. Saadut tulokset eivät voi johtua sattumasta. On muistettava, että reliabiliteetti ei takaa validiteettia. Sen sijaan mittarin voi todeta olevan validi, jos se mittaa sitä mitä pitääkin. Validiteetin varmistus tehdään oikean tutkimusmenetelmän käytöllä. Tärkeää on myös, että käytössä on oikea mittari ja että mitataan juuri oikeita asioita. (Kananen 2011, 118–121.)

2 KOTITALOUKSIEN VELKAANTUNEISUUS SUOMESSA

2.1 Suomalaisten velkaantumisaste

Koko 2000-luvun ajan suomalaisten kotitalouksien velkaantuneisuusasteessa on tapahtunut trendinomaista kasvua. Tarkasteltaessa vuotta 2011 voidaan todeta suomalaisilla kotitalouksilla olleen velkaa 108 prosenttia suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin (tähän lukuun ei sisälly kotitalouksien osuus asunto-osakeyhtiöiden veloista). Velkaantumisasteen noususta huolimatta korkotaso on pysynyt matalalla tasolla. Tämän myötä kotitalouksilla on ollut mahdollisuus selvitä lainoistaan. Edes työllisyystilanteessa ei tapahtunut suurta heikentymistä vuosina 2008–2009, jolloin lama oli pahimmillaan. Huomioitavaa on myös se, että huolimatta velkaantumisen kasvusta, kotitalouksien maksuhäiriöt ovat pysyneet hyvin vähäisinä. Kotitaloudet, jotka ovat kaikkein raskaimmin velkaantuneet, ovat hyvin alttiita taloudellisille vaikeuksille. Asuntolainojen korkojen noustessa tai kohdatessaan lyhytaikaista työttömyyttä voivat kotitaloudet joutua tinkimään kulutustasostaan, johon ne ovat tottuneet. Tämä puolestaan näkyy yksityisen volatiliteetin kasvuna. Suhdannevaihtelussa tapahtuu suurta voimistumista sen myötä, jos yksityinen kulutus kehittyy epävakaasti. Kotitalouksien maksuhäiriöiden riski kasvaa ylivelkaantumisen myötä. Pahimmassa tapauksessa luottoriskit voivatkin vaarantaa koko rahoitusjärjestelmän vakautta. (Mäki-Fränti 2011, hakupäivä 26.3.2013.)

Sillä miten velkaantuminen on jakautunut kotitalouksien kesken, on suurempi merkitys, kuin keskimääräisellä velkaantumisasteella. Suurituloisilla ja varakkailta kotitalouksilla on helpompi selvitä taloudellisista riskeistä, ei vain euromääräisesti suurista veloista, vaan tämän lisäksi myös veloista, jotka ovat suhteutettu kotitalouden tuloihin. Lainanhoidokustannusten jälkeen jäävän euromääräisen marginaalin ollessa hyvällä tasolla, kotitaloudella on helpompi mukauttaa kulutustaan tulojen vähentyessä esimerkiksi työttömyyden vuoksi. (Mäki-Fränti 2011, hakupäivä 26.3.2013.)

Suomalaisten velkaantuminen on tapahtunut nopeasti. Tilastokeskuksen selvityksessä todetaan, että asuntokuntien veloissa on tapahtunut kaksinkertaistuminen vuosien 2002 ja 2010 välillä. Velkojen kasvua on tapahtunut selvästi tuloja enemmän. Taloussosiologian professori Pekka Räsänen mukaan velkaantumisen voi osittain selittää asenteilla. Velkaantumisessa on kyse suuremmasta asennemuutoksesta, ja on hyvin huolestuttavaa, että velkaa ei enää koeta riskitekijäksi. Ihmiset ostavat kuntosalijäsenyyksiä, autojen

huoltosopimuksia ja kännyköitä kytkeykaupalla. Siksi voidaankin todeta suhteen omistamiseen muuttuneen. Räsänen toteaa velaksi ostamisesta tulleen normaali ja hyväksyty tapa, mutta muistuttaa, että valtaosa suomalaisilla olevista veloista on kumminkin asuntolainaa. (Kangasniemi 2011, hakupäivä 17.10.2013.)

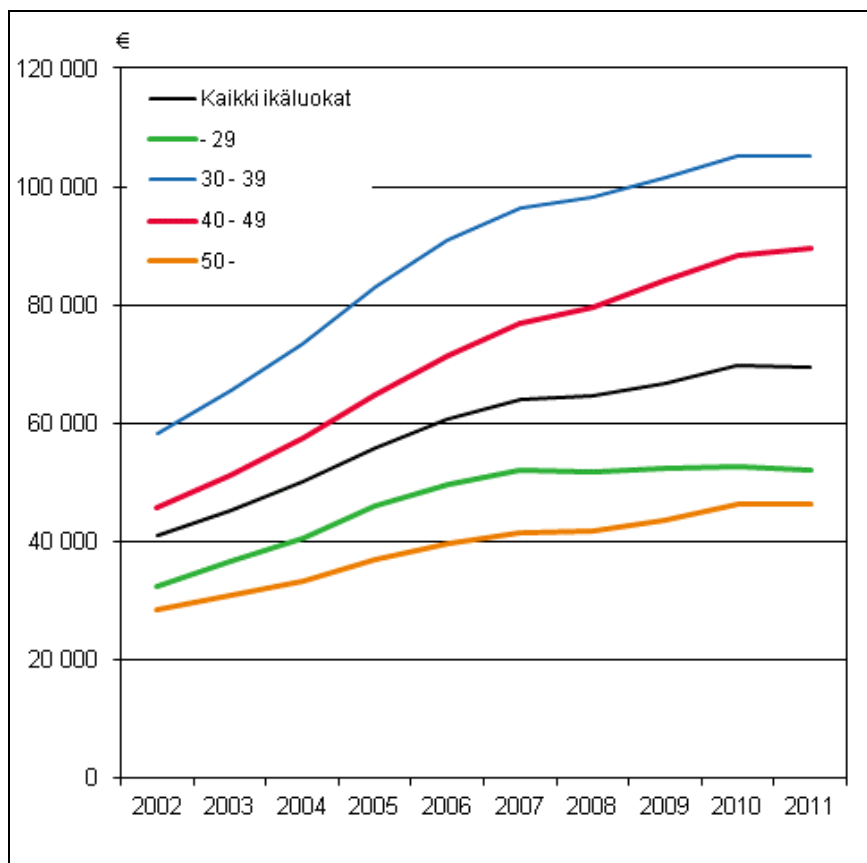
Alhainen korkotaso on vaikuttanut myös siihen, että suurten ikäluokkien jälkeinen sukupolvi on alkanut ostamaan asuntoja entistä enemmän. Asuntojen hankinnassa voidaankin nähdä selvää asennemuutosta. Korkojen ollessa alhaalla otetaan entistä suurempia lainoja. Suomalaiset ovat tottuneet laskemaan, kuinka pitkään lainaa tulee maksaa, mutta tästä ajattelutavasta ollaan pikkuhiljaa pääsemässä pois. Räsänen toteaa, että vaikka suomalaisten velkaantumistaso onkin ylittänyt jo sadan prosentin, hän ei ole siitä vielä huolissaan. Tällä hetkellä Suomen velkaantumistaso on vielä keskitasoa, ja esimerkiksi verratessa velkatasoamme Tanskaan, voidaan siellä todeta olevan velkaa kolme kertaa enemmän. Emme vielä ole ajautumassa perikatoon, mutta mahdollinen vaikea taloustilanne voisi ajaa monet kotitaloudet vaikeuksiin. Räsänen on asuntovelkaisten neljäkymmentävuotiaiden sijasta hyvin huolissaan nuorista, koska heidän tietämyksensä talous- ja raha-asioiden hoidosta tuntuu olevan tällä hetkellä hyvin heikko. Hänen mukaansa keskivertoinen 20-vuotias ei osaa edes laskea lainan vuosikorkoa. Vanhat sukupolvet ovat oppineet, että velkoja tulee minimoida, mutta nuoret ovat tottuneet siihen, että kaikki on voitava ostaa heti. Hän toteaa ongelmien olevan vielä tällä hetkellä pieniä, mutta näkee suurena puutteena sen, ettei kouluissa ilmeisesti omaan taloudenhoitoon ja omistussuhteisiin liittyviä asioita opeteta. Tämä aiheuttaa hyvin suuria riskejä tulevaisuutta ajatellen. Ei voida pitää suositeltavana sitä, että velkaa otetaan elämiseen ja kuluttamiseen, kuten Yhdysvalloissa tehdään, muistuttaa Räsänen artikkelissa. (Kangasniemi 2011, hakupäivä 17.10.2013.)

Suomessa ruuan hinta on korkea, millä omalta osaltaan on varmasti vaikutusta siihen, että varsinkin lapsiperheille ruokakulut ovat suurin menoerä kuukaudessa. Keväällä 2013 julkaistun Aamulehden artikkelin mukaan ruuan hinta on kallistunut Suomessa muita euromaita nopeammin. Koko 2000-luvun elintarvikkeiden hintojen nousu on ollut yleisten kuluttajahintojen kehitystä nopeampaa. Erityisesti viimeisten kahden vuoden aikana ruuan hinta on kallistunut lähes 12 prosenttia ja samaan aikaan yleisessä inflaatiovauhdissa (kuluttajahintaindeksi) on tapahtunut muutosta runsaat 6 prosenttia. Ruuan hinnat ovat nousseet lähes kaksinkertaisesti inflaatioon verrattuna ja hintojen kasvu onkin ollut selvästi ansiotason kasvua nopeampaa. Huolestuttavaa on, että ruuan hinnan

arvioidaan jatkavan nousuaan myös tänä vuonna. Arvioiden mukaan nousua tulisi tapahtumaan neljästä viiteen prosenttia. Ennusteiden mukaan eniten nousua tapahtuisi edelleen liha-, maito- ja viljatuotteiden osalta, mutta myös perunan hinnan arvioidaan nousevan. Muuten elintarvikkeiden maailmanmarkkinoissa näkyy tällä hetkellä tasaantumisen merkkejä. Artikkelin mukaan nelihenkisen perheen ruokalaskussa tämä aiheuttaisi noin 480 euron nousun, joka on noin 40 euroa kuukaudessa. (Kalliosaari 2013.)

Pohjoista Voimaa -asiakaslehden mukaan kotitalouksien käytössä olevista euroista suurin osa menee asumiseen. Toiseksi eniten rahaa käytetään liikenteeseen ja ruokaan. Tilastokeskuksen mukaan keskiverto suomalainen perhe käyttää asumiseen liki kolmanneksen tuloistaan. Tutkimuspäällikkö Anu Raijas Kuluttajatutkimuksesta toteaa artikkelissa asumisen kallistuneen, mutta nykyään ihmiset myös asuvat entistä väljemmin ja paremmin varustelluissa kodeissa. Toiseksi suurimman osan perheen tuloista vie liikenne, 15 prosenttia, mutta ruuan ja vapaa-ajan osuus on melkein yhtä paljon. Asiasta tehty kuluttajatutkimus on vuodelta 2006, mutta Raijas toteaa lukujen kertovan myös tästä päivästä. Kansantalouden kirjanpitoon perustuvassa tilastossa kerrotaan, että kotitalouksien menoista asumisen ja energian osuus oli 26,9 prosenttia vuonna 2010. Yleensä perheet selviävät arkipäivän kulutuksesta, mutta usein jokin ylimääräinen kulu, kuten esimerkiksi remontti, jokin isompi hankinta tai vaikkapa lomamatka pakottaa perheen säästämään tai ottamaan lainaa. Tällä hetkellä luottoa on hyvin helppo saada. Tämän vuoksi taloudellinen suunnittelu on vähentynyt. Säästämistä voidaan pitää lainanoton käänteisilmionä. Ihmisillä on nykyään välttämättömiä hyödykkeitä paljon enemmän kuin kaksikymmentä vuotta sitten. Näitä ovat esimerkiksi tietokoneet ja nettiyhteydet, joita ilman nykymaailmassa on vaikea elää, näihin kulutetaankin entistä enemmän rahaa. Raijaksen mukaan yhteiskunnassa tapahtunut kehitys ja markkinat pakottavat ihmisen tietynlaiseen kulutukseen. (Pohjoista Voimaa 2012, hakupäivä 18.10.2013.)

Asuntokunnilla oli vuonna 2011 velkaa 69 450 euroa velallista asuntokuntaa ja asuntovelkaa 89 350 euroa asuntovelallista asuntokuntaa kohti (Kaavio 1). Lähes 60 prosentilla asuntokunnista oli velkaa ja joka kolmannella asuntovelkaa. Vuodesta 2002 ovat keskimääräiset velat kasvaneet reaalisesti 70 prosenttia ja asuntovelat 74 prosenttia. Vuonna 2011 velat velallista asuntokuntaa kohti eivät reaalisesti kasvaneet, mutta asuntovelallisten keskimääräiset asuntovelat kasvoivat vajaan prosentin. (Tilastokeskus 2011b, hakupäivä 26.9.2013.)

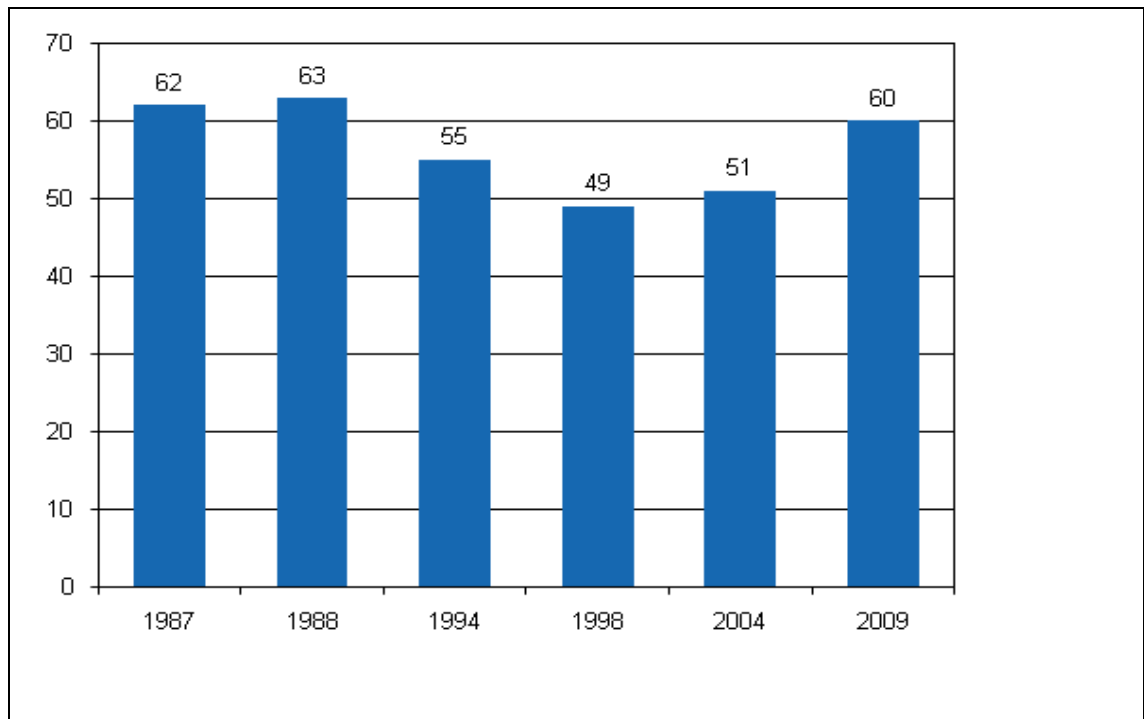

Kaavio 1. Velan määrä velallista asuntokuntaa kohti 2002–2011 (Tilastokeskus 2011b, hakupäivä 26.9.2013.)

2.2 Velkarasite

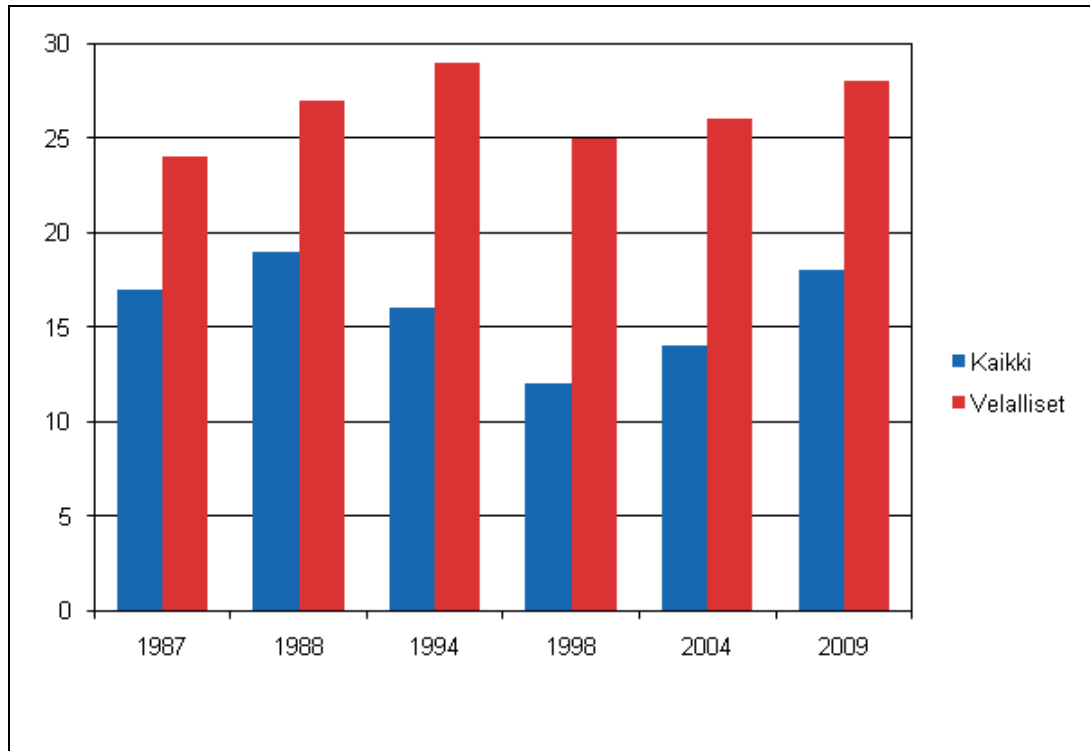
Vaikka kotitalouksien velkaantuminen onkin lisääntynyt, ei läheskään kaikilla suomalaisilla ole velkaa. Tarkasteltaessa vuotta 2009 (Kaavio 2), voidaan todeta noin 1,5 miljoonalla taloudella eli 60 prosentilla kaikista olleen asunto-, opinto- tai muuta velkaa. Nämä luvut alkavat olla jo lähellä 1980-luvun raha- ja asuntomarkkinoiden mullistusten

ajan lukuja ja näin suurta velkamäärien kasvua voidaan pitää jo hyvin huomattavana. (Tilastokeskus 2009c, hakupäivä 26.9.2013.)

Kaavio 2. Velkaa ottaneet kotitaloudet vuosina 1987–2009 (osuudet prosentteina) (Tilastokeskus 2009c, hakupäivä 26.9.2010.)

On ymmärrettävää, että kuten varallisuus ja tulot niin myös velat vaihtelevat melkoisesti eri elämänvaiheissa. Vuonna 2009 suurimmat velat suhteessa käytettäviin tuloihin oli nuorilla (25–34-vuotiailla) aikuistalouksilla. Kaikkien kotitalouksien velkojen suhde tuloihin oli 80 prosenttia, kun sen sijaan 25–34-vuotiaiden suhde oli yli kaksinkertainen (179 %). Kaikkein velkaantuneimmissa ryhmissä tuloihin suhteutettu velkaantumistasite voi nousta yli sadan prosentin, koska sen laskennassa velkamäärä suhteutetaan vuosittaisiin tuloihin. Velkoja maksettaessa on tärkeää muistaa, että niitä maksetaan takaisin monien vuosien ajan. Yhtenä velkaantumisen tunnuslukuna voidaan käyttää bruttovarallisuuden suhteutettua lukua, velkarasitetta. Keskimäärin velkarasite vuonna 2009 (Kaavio 2) oli 18 prosenttia. Kymmenessä vuodessa nousua on tapahtunut noin 6 prosenttiyksikköä. Vastaava luku velallisilla kotitalouksilla oli noin 28 prosenttia. (Tilastokeskus 2009c, hakupäivä 26.9.2013.)

Kaavio 2. Velkarasite prosentuaalisesti, (velkojen suhde bruttovarallisuuteen) kaikilla talouksilla ja velallisilla talouksilla (Tilastokeskus 2009c, hakupäivä 26.9.2013.)

2.3 Velan syntyminen ja sopimukset

Velan syntymiselle on monta eri tapaa. Tavallisin tapa on, että se syntyy sopimuksen kautta. Velka voi myös perustua vahingonkorvaus-, vero tai elatusvelvollisuuteen. Jos velkaantuminen perustuu sopimukseen tai vahingonkorvaukseen, on sen aiheuttanut ihminen omilla toimillaan, koska muiden toiminnan perusteella ei voi velkaantua. Tästä poikkeuksena voidaan kuitenkin mainita velka, joka on otettu perheen elatusta varten. Tässä tapauksessa molemmat puolisoista ovat velasta vastuussa. Tavallisten lainojen sekä muiden luottojen, kuten asuntolainojen ja pikavippien, lisäksi monet muutkin solmittavat sopimukset ovat velan ottoa. Tällaisia voivat esimerkiksi olla osamaksukauppa, asunnon vuokraaminen, Internet-yhteyden hankkiminen ja sähkösopimus. Kaikki sopimukset, joista seuraa myöhemmin maksuja, voidaan pitää velkaantumisenä. (Suomen kuluttajaliitto ry 2010, hakupäivä 10.5.2013.)

Huolimatta siitä, tehdäänkö sopimus kirjallisena vai suullisena, se on aina sitova. Joissakin sopimuksissa on erilaisia muotomääräyksiä, kuten esimerkiksi se, että sopimus

pitää tehdä kirjallisena. Näissä tapauksissa muotomääräysten vastainen sopimus ei ole sitova. Sitovuudella tarkoitetaan sitä, että velka pitää maksaa. Muu sopimuksen ohella tapahtuva velkatilanne voi olla vahingonkorvausvelvollisuus. Perusteena voi olla joko sopimusrikkomus tai tuottamus. Tällaisessa tilanteessa on aiheutettu tahallisesti vahinkoa ulkopuoliselle henkilölle, huolimattomalla teolla tai laiminlyönnillä. (Suomen kuluttajaliitto ry 2010, hakupäivä 10.5.2013.)

Karkean jaon mukaan sopimukset voidaan jakaa kerta- ja kestopopimuksiin. Kertasopimuksella tarkoitetaan lyhytaikaista sopimusta, jossa osapuolet täyttävät asetetut velvoitteet yhdellä kertaa, tämän jälkeen sopimussuhde heidän välillään päättyy. Tyypillinen kertasopimus on yleensä tavaran käteiskauppa, jolloin ostaja saa tavaran vasta sitten omakseen, kun kauppahinta on maksettu. Sen sijaan kestopopimuksissa osapuolten välille muodostuu pidempiaikainen sopimussuhde, jossa he ovat velvollisia täyttämään sopimusvelvoitteensa koko sopimuskauden ajan. Asunnon vuokraaminen on yksi tyypillisimmistä kestopopimuksista. Tämä sopimus voi olla joko määräaikainen tai voimassaoleva. Näiden sopimusten ero on siinä, että määräaikainen sopimus päättyy asetetun määräajan jälkeen, kun taas voimassaolevan sopimuksen voi lopettaa vain irtisanomalla sen. On hyvin tärkeää muistaa, että sopimussuhteesta ei välttämättä pääse eroon, ilman toisen osapuolen suostumusta, vaikka olosuhteissa olisi tapahtunut muutoksia sopimuksen solmimisen jälkeen. Näitä muutoksia voivat esimerkiksi olla työttömyys, sairaudet tai avioero. Joistakin sopimustyypeistä on säädetty lainsäädäntö, joka mahdollistaa sopimuksen irtisanomisen, jos olosuhteissa tapahtuu muutoksia. Näitä ovat esimerkiksi asunnon vuokraus ja matkapuhelimien kytkykauppasopimukset. (Suomen kuluttajaliitto ry 2010, hakupäivä 10.5.2013.)

2.4 Osamaksu, luottokortit ja pienlaina

Osamaksulla tarkoitetaan tavaran maksutapaa, jossa tavaran hinta maksetaan useissa erissä. Tavaran ostaja saa lopullisesti omistukseensa, vasta sen jälkeen, kun on maksanut koko kauppahinnan. Siihen asti omistusoikeus kuuluu myyjälle. Jos tavaraa ei makseta, myyjällä tai kaupan rahoittajalla on oikeus ottaa ostajalta tavara pois. Osamaksulla ostettaessa on hyvin tärkeää huomioida, että tavara tulee kalliimmaksi kuin käteisellä ostettaessa. Myös osamaksukaupassa on luoton todellinen vuosikorko kerrottava. (Suomen kuluttajaliitto ry 2010, hakupäivä 10.5.2013.)

On erittäin tärkeää myös muistaa, että osamaksukauppaa koskeva sopimus tehdään työ- ja elinkeinoministeriön vahvistamalle lomakkeelle. Kun sopimus on tehty asianmukaisesti, voi myyjä tarvittaessa kääntyä ulosottomiehen puoleen mahdollisten ongelmien sattuessa. Jos ostajan maksut ovat myöhässä, esineen takaisinottoon ei vaadita edes oikeudenkäyntiä. Tässä tapauksessa edellytykset takaisinotolle ovat aivan samat kuin koko luoton eräännyttämiselle. Tilanteessa jossa luotonantajan on otettava tavara haltuunsa, hänen on tehtävä tilitys tavaran arvosta. Jos tavaran arvo osoittautuu suuremmaksi kuin maksamatta oleva kauppahinta, eräännyneiden erien korot, tuotteen takaisinotosta mahdollisesti aiheutuvat kustannukset ja erotus on maksettava ostajalle. (Suomen kuluttajaliitto ry 2010, hakupäivä 10.5.2013.)

Luottokortilla tarkoitetaan korttia, jolla sen käyttäjää saa luottoyhtiöltä ostoksien tekoa varten luottoa. Luottoyhtiöille tuloja kertyy korttien käyttömaksuista, luottojen koroista sekä myös pienestä provisiosta, jota kauppias maksaa jokaisesta ostotapahtumasta. Tällä hetkellä Suomessa ostaja ei maksa provisiota, mutta lakiin ollaan tekemässä muutosta, joka antaisi myyjälle mahdollisuuden lisätä ostoksen loppusummaan luottokortin käytöstä aiheutuneet kulut. (Suomen kuluttajaliitto ry 2010, hakupäivä 10.5.2013.)

Luottokortit voidaan jakaa maksuaikakortteihin ja varsinaisiin luottokortteihin. Niiden yhtenä erona on se, että maksuaikakortissa on koko luoton saldo maksettava yhdellä kerralla määriteltynä eräpäivänä, kun sen sijaan varsinaisen kortin saldon maksamiseen voidaan käyttää pidempi aika. Toinen eroavuus liittyy koron perimiseen. Maksuaikakortilla maksettaessa erillistä korkoa ei peritä, kun taas luottokortilla maksaessa korko peritään. Korttien vuotuinen käyttömaksu riippuu kortin luottorajasta. Tilanteessa, jossa tavara tai palvelu on maksettu luottokortilla, on luottoyhtiö aina vastuussa mahdollisista myyjän sopimusrikkomuksen aiheuttamista vahingoista. Luottokortti onkin sen vuoksi turvallinen tapa maksaa, jos myyjä vaatii maksua jo etukäteen. (Suomen kuluttajaliitto ry 2010, hakupäivä 10.5.2013.)

Pikavipit ovat nopeasti saatavia vakuudettomia lainoja. Lainasummat voivat vaihdella muutamista kymmenistä euroista, muutamiin satoihin euroihin. Tyypillisesti laina-ajat ovat viikon ja muutaman kuukauden välillä. Tavallisesti lainaa haetaan tekstiviestillä tai Internetin välityksellä. Lainasumman voi saada pankkitililleen jo muutaman minuutin kuluttua lainahakemuksen jättämisestä. Vuonna 2010 voimaan tulleiden säännösten mukaan on pikavippien markkinoinnissa ilmoitettava luoton todellinen vuosikorko. Ver-

ratessa pikivippien korkoja tavallisiin luottoihin, voidaan niiden todeta olevan valtavan suuria. Uusissa säännöksissä on myös määritelty, että pikaluottoja myöntävän yrityksen on pystyttävä varmistamaan luotettavasti lainanottajan henkilöllisyys ja ettei lainaa voi saada enää yöaikaan. Siinä tapauksessa jos luottoa on haettu kello 23 jälkeen, rahat voidaan maksaa asiakkaan tilille vasta kello seitsemän jälkeen aamulla. Lisäksi kaikilla pikaluottoja myöntävillä yrityksillä on oltava toimiva asiakaspalvelu, johon kaikki maksuvaikeuksiin joutuneet asiakkaat voivat helposti ottaa yhteyttä ja keskustella uudesta maksuaikataulusta. (Suomen kuluttajaliitto ry, hakupäivä 10.5.2013.)

2.5 Asuntolaina

Oman asunnon hankkimista voidaan pitää elämämme suurimpana hankintana ja tavallisesti asunnon hankkimista varten joudumme ottamaan asuntolainaa. Lainan hoitaminen sitoo hyvin suuren osan perheen tuloista jopa vuosikymmenien ajaksi ja näin ollen onkin hyvin tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että maksukykyä löytyy riittävästi lainan hoitamiseen. Perheen taloudessa tulisi olla aina sen verran joustovaraa, että maksukyky kestäisi esimerkiksi mahdollisen perheen kasvun tai korkojen nousut. (Suomen kuluttajaliitto ry, hakupäivä 10.5.2013.)

Yleensä asunnon vakuusarvo on enintään noin 70–75 prosenttia asunnon arvosta. Jos lainaa tarvitaankin enemmän, voi asunnon hankintaan saada valtion tai pankin myöntämän takauksen. Takaus on aina maksullinen. Myös muuta omaisuutta voidaan käyttää vakuutena, kuten esimerkiksi talletuksia tai arvopapereita. Tämän lisäksi myös muiden henkilöiden, kuten vanhempien antamaa takausta tai panttia voidaan käyttää lisävakuutena. (Suomen kuluttajaliitto ry 2010, hakupäivä 10.5.2013.)

Asuntolainaa otettaessa on hyvä harkita lainaturvavakuutuksen ottamista, se turvaa lainanottajaa kuolemantapauksessa tai työkyvyttömyystilanteessa. Lisäksi se myös antaa turvaa mahdollisen työttömyyden tai vakavan sairauden varalta. On kiinnitettävä hyvin paljon huomiota asuntoa ostettaessa, että jokin asunnon virhe, esimerkiksi homevaurio, saattaa aiheuttaa ongelmia ja tulla kalliiksi. Vaikka myyjältä voi saada korvauksia aiheutuneista lisäkustannuksista, niiden saaminen voi kestää kauan. Tämän vuoksi onkin hyvin tärkeää tutustua tarkasti ostettavan asunnon kuntoon ja siihen liittyviin asiakirjoihin, jotta voitaisiin välttää mahdolliset taloudelle koituvat ongelmat. Riskiä voidaan

pitää suurempana asuntoa vaihdettaessa, koska ostettavan asunnon virheiden lisäksi ongelmia voi aiheuttaa myös myytävän asunnon viat. (Suomen kuluttajaliitto ry 2010, hakupäivä 10.5.2013.)

2.6 Kotitalouksien velat

Suomessa oli vuonna 2011, 2 556 100 kotitaloutta, joista velallisten määrä oli 1 519 400. Kokonaisvelkamäärä oli 105,5 miljardia euroa eli 69 450 euroa aina velallista asutokuntaa kohti. (Rahoitu.com 2012, hakupäivä 14.5.2013.)

Vuodesta 2002 kotitalouksien asuntovelat ovat nousseet reaalisesti 126 prosenttia, kun samana aikana kaikki velat ovat kaksinkertaistuneet. Vuonna 2008 tapahtuneen finanssikriisin jälkeen asuntolainojen kasvuvauhdissa on havaittu pientä hidastumista, mutta edelleen niiden kasvuvauhti on nopeampaa kuin muissa veloissa. Tämä voidaan nähdä suoraan siinä, että asuntolainojen osuus kaikista kotitalouksien veloista on kasvanut vuosien 2002–2011 välillä 65 prosentista 73 prosenttiin. Vuonna 2011 asuntolainaa oli 859 000 asutokunnalla. Kotitalouksien asuntovelkojen määrissä on tapahtunut kasvua 10 vuodessa noin 30 prosenttia. Asuntolainojen määrä vuonna 2011 oli 76,8 miljardia. Tämä on keskimäärin 89 350 euroa aina asuntovelkaista kotitaloutta kohti. (Rahoitu.com 2012, hakupäivä 14.5.2013.)

Asuntovelkojen lisäksi kotitalouksilla oli muita velkoja vuonna 2011 kokonaismäärältään 21,7 miljardia euroa. Ne olivat mm. autolainoja, luottokorttivelkoja, kulutusluottoja ja pikavippejä. Yhteensä lainoja oli 1 177 200 kotitaloudella, joka on noin 46 prosenttia kaikista talouksista. Muut velat ovat kasvaneet vuodesta 2002 selvästi tuloja enemmän, sillä tuona aikana veloissa on tapahtunut reaalista kasvua 94 prosenttia. Näin ollen muiden velkojen kasvu on ollut asuntolainoja hitaampaa. Muuta velkaa asutokuntaa kohti oli 18 440 euroa ja opintolainaa oli vajaalla 300 000 kotitaloudella. Keskimääräisen lainasumma oli noin 5 500 euroa. (Rahoitu.com 2012, hakupäivä 14.5.2013.)

Asutokunnan profiililla on hyvin suuri merkitys velkamääriin sekä velan käyttötarkoituksiin. Yleensä velkaa on sitä enemmän mitä useampi lapsi on taloudessa. Keskimääräisesti lapsettomilla asutokunnilla oli velkaa 49 960 euroa, yksilapsisilla 93 050 euroa ja perheissä joissa oli vähintään kolme lasta, velan määrä oli 128 450 euroa aina yhtä

ruokakuntaa kohden. Tarkasteltaessa asiaa alueellisesti, voidaan etenkin asuntolainoissa nähdä selviä eroja. Myös talouden tulotasolla on vaikutusta lainamääriin. Selvästi velkaisimpia kotitalouksia olivat Uudenmaan ja Ahvenanmaan kotitaloudet. Niissä asuntolainat olivat myös hieman suurempia, uusmaalaisilla asuntolainaa oli keskimäärin 113 630 euroa ja ahvenanmaalaisilla 102 200 euroa. Selvästi vähiten velkaa oli Lapin ja Kainuun asukkailla, noin runsaat 50 000 euroa aina velallista kohti. Uusimaalaisten kotitalouksien velkaantuneisuuden taso oli vuonna 2002 tällä samalla tasolla. Eli velkaantuneisuuden voidaan todeta olevan Etelä-Suomessa 10 vuotta pohjoista edellä. (Rahoitu.com 2012, hakupäivä 14.5.2013.)

Vuoden 2011 osalta voidaan todeta 25 prosentilla talouksista olleen velkaa vähintään 100 000 euroa ja 7 prosentilla 200 000 euroa. Kaikkein yleisimpiä suuret asuntovelat olivat pääkaupunkiseudulla, sillä 54 prosentilla oli velkaa vähintään 100 000 euroa ja noin viidenneksellä velkaa oli yli 200 000 euroa. Paremmen kuvan velkojen rasittavuudesta saadaan suhteuttamalla velkamäärät asuntokuntien käytettävissä oleviin tuloihin. Jo vuodesta 2002 ovat velat kasvaneet hyvin selvästi tuloja enemmän. Tuona aikana veloissa on tapahtunut reaalista kasvua 97 prosenttia ja käytettävissä olevissa tuloissa 27 prosenttia. Vuonna 2010 oli 260 840 asuntokuntaa, joiden velat olivat vähintään kolminkertaiset käytettävissä oleviin vuosituloihin verrattuna. Vuoteen 2002 verrattuna tämä on lähes kolmikertainen määrä. (Rahoitu.com 2012, hakupäivä 14.5.2013.)

3 TAKAUS JA MAKSUHÄIRIÖ

3.1 Mikä on takaus ja takaajan vastuu

Takauksessa takaaja ottaa vastuun toisen henkilön ottamasta velasta. Siinä tapauksessa, jos velallinen ei pysty maksamaan velkaansa, voidaan velka periä takaajalta. Takauksen muoto voi olla joko omavelkainen tai toissijainen. Omavelkainen takaus on aina ankarin takauksen muoto, sillä siinä velkoja voi periä velan takaajalta heti sen eräännyttyä. Toissijaisessa takauksessa velka voidaan periä takaajalta vasta sen jälkeen, kun velallinen on osoitettu maksukyvyttömäksi viranomaistoimin. (Suomen kuluttajaliitto ry 2010, hakupäivä 10.5.2013.)

Tavallisesti yksityishenkilön antama takaus on erityistakaus, tällä tarkoitetaan sitä, että se koskee vain sitoumuksessa annettua luottoa. Yleistakaus sen sijaan koskee kaikkia luottoja, joita velallinen on takauksen voimassaoloaikana ottanut. Tarkastelun alla on myös täytetakaus. Täytetakauksessa velan vakuutena on aina pantti ja velka voidaan periä takaajalta vasta sen jälkeen, kun pantin realisointi ei olekaan kattanut kaikkea jäljellä olevaa velkaa. Asuntolainojen takaus on aina täytetakausta. Tilanteessa, jossa takaajia on useita, voidaan koko velka periä keneltä takaajalta tahansa, jos takaajan vastuulle ei ole sovittu mitään ylärajaa. Tällä takaajalla on oikeus periä myöhemmin muiden takaajien osuudet velasta, sekä hän voi myös vaatia maksun laiminlyöneeltä velallisesta maksamaansa velkaa. On myös mahdollista, että takauksen sijasta voidaan antaa pantiksi omaisuutta, tällä tarkoitetaan esimerkiksi osakkeita tai kiinnitystä kiinteistöön. Tähän tulee kuitenkin suhtautua samalla tavalla kuin takaukseen. (Suomen kuluttajaliitto ry 2010, hakupäivä 10.5.2013.)

On tärkeää muistaa, että takaus ei koskaan ole pelkkä muodollisuus, jokaisessa takauksessa on riskinä se, että takaaja joutuu maksamaan velan. Takaukseen tuleekin suhtautua samalla tavalla, kun velan ottamiseen. Määriteltäessä takausvastuun määrää, olisi se hyvä rajoittaa sellaiseksi, että tarvittaessa siitä selviytyy siinäkin tapauksessa, jos joutuu maksamaan koko velan. Velan ollessa suuri, on järkevää käyttää useampaa takaajaa ja harkita jokaisen kohdalla vastuuta maksukyvyn mukaan. Olisi suositeltavaa pyrkiä toissijaiseen takaukseen, omavelkaisen takauksen sijasta. Erittäin tärkeä asia on myös varmistaa velallisen maksukyky ja tarkastaa, että hänen luottotietonsa ovat kunnossa. Aina

on myös hyvä muistaa, että koskaan ei ole pakollista ryhtyä takaajaksi. (Suomen kuluttajaliitto ry 2010, hakupäivä 10.5.2013.)

3.2 Maksuhäiriö

Jos maksu tai suoritus laiminlyödään, se saattaa johtaa maksuhäiriömerkintään. Merkintä tallennetaan aina luottotietorekisteriin ja tästä seurauksena on luottotietojen menetyksmäärääjaksi, mutta aina ei maksun laiminlyönti aiheuta merkintää luottotietorekisteriin. Ensinnäkin laiminlyönniltä edellytetään, että sen ajallinen kesto on ollut pitkä. Maksuhäiriömerkintää ei voi kuka tahansa ilmoittaa luottotietorekisterin ylläpitäjälle, vaan tiettyjen luottotietolaissa määriteltyjen ehtojen ja toimenpiteiden tulisi täytyä. Esimerkiksi maksun suorittaminen on viivästynyt kuusikymmentä päivää ja tästä lähetetty vähintään yksi muistutuskirje. Merkintää ei koskaan voi saada ilman, ettei asiasta olisi ilmoitettu asianosaiselle. Ensimmäisestä maksuhäiriömerkinnästä luottotietorekisterinpitäjä lähettää velalliselle ensirekisteröinti-ilmoituksen. Tätä on kumminkin edeltänyt velkojan muistutuskirje maksamattomista veloista. Kirjeessä on kerrottu maksuhäiriömerkinnän mahdollisuudesta, mikäli velkaa ei hoideta, ja annettu vielä mahdollisuus sopia maksusuunnitelmasta. Haastehakemusta voidaan pitää yleisimpänä maksuhäiriömerkintään johtavana toimenpiteenä. Riidattomassa perintätilanteessa velallisen käräjäoikeus voi antaa haastehakemuksen nojalla yksipuolisen tuomion ja tämän perusteella velka voidaan siirtää ulosottoon. Tässä tilanteessa maksuhäiriömerkintä syntyy tuomioistuimen antaman maksutuomion nojalla tai jos velallinen on todettu varattomaksi ulosottoviranomaisen toimesta. (iKassa 2013, hakupäivä 26.5.2013.)

Maksuhäiriömerkinnän saaneiden yksityishenkilöiden määrä on kasvanut huomasti viime vuosien aikana Suomessa. Tarkasteltaessa vuotta 2011 ensirekisteröintejä oli 43 248 henkilöllä. Vastaava luku oli vuonna 2012 jo 52 589. Kasvua on tapahtunut vuodessa 21 prosenttia. Huomioitavaa on, että miesten ensirekisteröinnit ovat paljon yleisempiä verrattuna naisiin. Kasvua tapahtui viime vuonna naisten ensirekisteröinneissä 19,9 prosenttia, kun taas vastaava luku miehillä oli 22,8 prosenttia. On selvästi nähtävissä, että sukupuolen lisäksi iällä on vaikutusta maksuhäiriöriskiinkin. Kasvu on ollut tasaista kaikissa ikäluokissa, mutta hyvin huolestuttava käänne tapahtui viime vuonna kahdessa ikäluokassa, 18-vuotiaiden sekä yli 65-vuotiaiden keskuudessa. Tilastojen mukaan näyttää siltä, että ensimmäiset negatiiviset luottomerkinnot kasautuvat eniten juuri näihin kah-

teen ikäluokkaan. Alle 18-vuotiaden keskuudessa ensirekisteröinnit lisääntyivät 162 prosenttia ja senioreiden keskuudessa jopa 239 prosenttia. (ePressi.com 2013, hakupäivä 28.5.2013.)

4 NUORTEN TALOUDENHALLINTA JA MAKSUHÄIRIÖMERKINNÄT

4.1 Nuorten taloudenhallinta

Se miten nuoret hallitsevat rahankäyttöä ja talouttaan, on varmasti aina herättänyt hyvin paljon keskustelua niin kodeissa kuin myös ammattilaisten ja asiantuntijoiden keskuudessa. Erityisesti keskustelua on käyty nuorten taloudenhallinnan ongelmista, kuten lisääntyneistä maksuhäiriöistä ja velkaantumisesta. Ne ovat voineet syntyä esimerkiksi pikavipeistä, maksamattomista laskuista tai vuokratähteistä. Ongelmat kumpuavat kulu-tukseen kannustavasta ilmapiiristä, kulutusluottomarkkinoiden kasvusta, sekä siitä, että nuorten omissa kulutustoi-veissa on tapahtunut muutoksia. Myös tämänhetkisel- lä talou- dellisella tilanteella on vaikutusta nuorten elämään, esimerkiksi huonon työllistymis- tilanteen vuoksi. (Manninen 2012, hakupäivä 29.5.2013.)

Kuten vanhempien kohdalla myös nuorten taloudenhallinnan ongelmien ja velkaantu- misen taustalla voi olla monia eri syitä. Ne voivat johtua esimerkiksi erilaisista elä- mänmuutoksista ja mahdollisesta tulotason pienenemisestä. Joissakin tilanteissa taustal- la voi myös olla hyvinkin vakavia elämänhallintaan liittyviä ongelmia, mutta ehkä tyy- pillisimpiä syitä nuorten velkaantumiselle on heidän kokemattomuus ja taitamattomuus pitää huolta raha-asioista. Useille nuorille taloudenhallinnan käytännöt ovat vasta muo- toutumassa. Se on muistettava, että nuorten elämässä tulee eteen vaihteita, joissa on teh- tävä pitkälle tulevaisuuteen ulottuvia taloudellisia päätöksiä. Niitä voivat esimerkiksi olla opintojen aloittaminen, muutto lapsuudenkodista, työelämään siirtyminen tai mah- dollisesti perheen perustaminen. Nämä asiat olisikin hyvä ottaa huomioon myös tarvit- tavissa taloustaidoissa. (Manninen 2012, hakupäivä 29.5.2013.)

4.2 Nuorten maksuhäiriömerkinnät

Viimeisen vuoden aikana maksuhäiriöisten määrä on kasvanut hyvin huomattavasti Suomessa. Suomen Asiakastiedon mukaan maaliskuun lopussa oli 349 500 suomalaisella yksi tai useampi maksuhäiriömerkintä luottotiedoissaan, tämä tarkoittaa 5,1 prosentin nousua. Puolestaan alle 30-vuotiaiden osalta nousua on tapahtunut 2,8 prosenttia ja yli 30-vuotiaiden 5,8 prosenttia, näitä lukemia voidaan pitää jo hyvin huolestuttavina. (Hienola 2013, hakupäivä 19.9.2013.)

On todettu, että nuoret aikuiset ovat tilastopiikki maksuhäiriömerkinnöissä. Suomen asiakastieto Oy:n laskelmien mukaan 20–29 vuotiaista 11,4 prosentilla on ainakin vähintään yksi maksuhäiriömerkintä. Suurin ongelma tämän ryhmän sisällä näyttää painottuvan miehiin, heidän kohdallaan luku on kolmetoista prosenttia, kun sen sijaan naisilla se on yhdeksän. Merkintöjä alle 20-vuotiailla on vielä vähän, koska maksamattomia laskuja heille ei ole ehtinyt vielä kertyä, mutta tätä ikää voidaan selvästi pitää tilastollisena vedenjakajana. Suurin osa nuorten merkinnöistä aiheutuu, puhelinlaskuista, kulutusluotoista maksamatta jääneistä vuokrista tai verkko-ostoksista. Se on yllättävää, että nuorten taloudenhallinta ja kulutus eivät tilastojen mukaan kohtaa toisiaan. Maksuhäiriöitä nuoret aiheuttavat itselleen iässä, jossa luotonsaanti olisi ensiarvoisen tärkeää. (Laakso 2013, hakupäivä 28.5.2013.)

5 TALOUS- JA VELKANEUVONTA

5.1 Laki talous- ja velkaneuvonnasta

Lain mukaan talous- ja velkaneuvonnassa on annettava yksityishenkilölle tietoja ja neuvontaa talouden ja velkojen hoidosta sekä pyrittävä avustamaan velallisia taloudenpidon suunnittelussa. Lisäksi pyritään selvittämään velallisen talouden hoitoon liittyvien ongelmien ratkaisumahdollisuuksia ja avustamaan velallista kartoittamaan mahdollisuuksia tehdä sovinto velkojensa kanssa. Velkajärjestelyssä myös avustetaan velallista velkajärjestelyhakemuksen teossa, annetun lain (57/1993) edellyttämien selvitysten ja asiakirjojen laatimisessa. Näiden lisäksi velallinen myös ohjataan hakemaan oikeudellista apua. Tämä laissa laadittu talous- ja velkaneuvontapalvelu on asiakkaille maksutonta. (Laki talous- ja velkaneuvonnasta 4.8.2000/713 §.)

5.2 Talous- ja velkaneuvojat

Näiden palvelujen järjestämisestä huolehtivat kunnat ja aluehallintovirasto. Aluehallintovirasto tekee sopimuksen kunnan kanssa, jossa kunta sitoutuu huolehtimaan talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä kunnassa asuville henkilöille. Sen sijaan talous- ja velkaneuvonnan johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat Kuluttajavirastolle. On hyvä huomioda, että kuka tahansa voi kääntyä talous- ja velkaneuvojan puoleen, huolimatta siitä mikä velkaantumisen on aiheuttanut. Talous- ja velkaneuvoja voi auttaa kokonaistilanteen selvityksessä, sekä mahdollisen sovintoesityksen laatimisessa. Se ei kuitenkaan voi tehdä ratkaisuja asiakkaan puolesta, vaan lopullinen vastuu säilyy aina asiakkaalla itsellään. On erittäin tärkeää ottaa yhteyttä talous- ja velkaneuvojaan heti mahdollisten maksuvaikeuksien ilmetessä tai jos niiden uhka alkaa lähestyä. (Finanssivalvonta.fi 2012, hakupäivä 28.5.2013.)

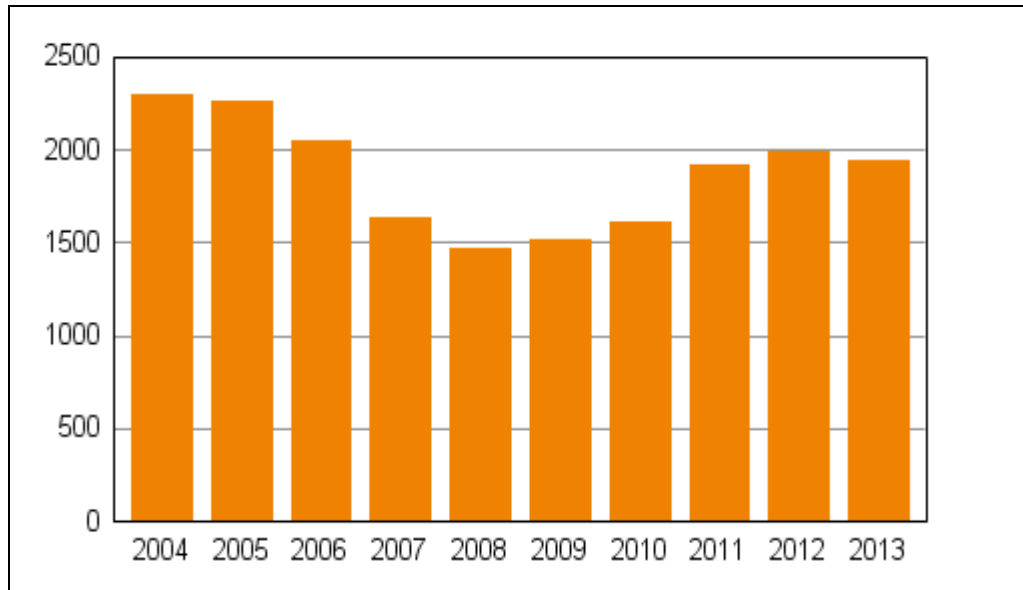
Alun perin lakiin talous- ja velkaneuvonnasta ei sisältynyt erityisiä vaatimuksia talous- ja velkaneuvojien pätevydestä, mutta jotta tehtävän hoitaminen onnistuisi asiamukaisesti, henkilöllä tulisi olla taitoa ja kokemusta hoitaa tällaisia tilanteita. Sen vuoksi, koska talous- ja velkaneuvonnassa neuvotaan asiakkaita hankalien talous- ja velkaongelmien selvittämisessä sekä autetaan heitä velkajärjestelyasioissa ja sovintoneuvotteluissa, tehtiin lakiin lisäys pätevyysvaatimuksesta vuonna 2006. Tällä tavalla haluttiin korottaa neuvonnan tasoa laadun ja sisällön osalta, mutta myös asettamalla neuvojille koulutus-

vaatimus. Tämän lakiin lisätyn pykälän johdosta kaikkien uusien velkaneuvojien tulee olla korkeakoulututkinnon suorittaneita. Tämän muutoksen myötä lakiin lisättiin myös pykälä 2 a §. Tämän pykälän mukaan taloustietämyksen kehittämistä ja eri toimijoiden yhteistyön edistämistä varten, voi työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimia myös valtioneuvoston asettama neuvottelukunta. Jotta henkilö voi työskennellä taloudenhallinnan neuvonnan ja perintätyön parissa, on edellytyksenä se, että hänellä on tietoa lainsäädännöstä ja laskentatoimesta sekä tuntemusta kotitalouksien taloudellisesta toiminnasta. Työ edellyttää myös hyvää taitoa asiakkaan kohtaamisessa ja neuvottelutilanteissa. Näiden muutosten myötä taloudenhallinnan neuvottelukunta käynnisti taloudenhallintaan liittyvien opintokokonaisuuksien suunnittelun. Se kokosi yhteen talous- ja velkaneuvonnassa tarvittavat taloudenhallintaan ja perintään liittyvät osaamisvaatimukset. Sekä teki esityksen siitä, että yliopistot, kesäyliopistot sekä muut avoimet yliopistot alkaisivat tarjota toimintansa puitteissa opintokokonaisuutta, joka olisi muodostettu kaikille pakollisesta opintojaksosta sekä tämän lisäksi myös valinnaisista aiheista. Tämä neuvottelukunnassa käsitelty opintokokonaisuus keskittyy pääosiltaan vain juridiikkaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009, hakupäivä 11.10.2013.)

6 VELKAJÄRJESTELY

Velkajärjestelyn tavoitteena on, että sillä saadaan ratkaistua maksukyvyttömän yksityishenkilön velkaongelmat. Velkaongelmien ratkaisun kannalta on tärkeää, että velkajärjestelyssä pystyttäisiin järjestelemään kaikki velallisen velat. Ennen velkajärjestelyyn pääsyä, täytyy velallisen käydä neuvotteluja velkojiensa kanssa mahdollisten sovintoratkaisujen löytämiseksi. Yleensä sovinnon edellytyksenä on se, että velkojat luopuvat osasta saatavistaan ja loppuvelalle laaditaan maksuaikataulu. Joissakin tilanteissa neuvottelut johtavat siihen, että velallinen pystyykin suorittamaan velkojille alennetun velkamäärän. Tällaisissa tilanteissa virallista velkajärjestelyä ei tarvita lainkaan. Jos sovintoneuvottelut eivät tuota toivottua tulosta, voi velallinen hakeutua velkajärjestelyyn. Järjestelyyn hakeutuminen tapahtuu tuomioistuimen kansliaan toimitettavalla velkajärjestelyhakemuksella. (Uitto 2010, 17.)

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuoden 2013 tammi-kesäkuussa käräjäoikeuksiin jätettiin 1 949 yksityishenkilön velkajärjestelyhakemus (Kaavio 3). Hakemusten määrä oli 40 kappaletta vähemmän (2,0 prosenttia) kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin. Velkajärjestelyyn yhdessä voi hakeutua aviopuolisot, yhteisvastuulliset kanssavelalliset, sekä velallinen ja takaaja. Vuoden 2013 alussa tehdyistä velkajärjestelyhakemuksista, (tammi-kesäkuu) 136 hakemusta (7,0 prosenttia) oli aviopuolisoiden yhteishakemuksia. Hakemuksista 17 kappaletta (0,9 prosenttia) oli kanssavelallisten kanssa tehtyjä yhteishakemuksia ja yksittäisten hakijoiden tekemiä hakemuksia olivat loput 1 796 (92,2 prosenttia) hakemusta. Hakemuksista 992 kappaletta (50,9 prosenttia) oli miesten jättämiä ja puolestaan naisten määrä oli 957 kappaletta (49,1 prosenttia). (Tilastokeskus 2013d, hakupäivä 26.9.2013.)

Kaavio 3. Yksityishenkilöiden velkajärjestelyhakemukset tammi-kesäkuussa (2004–2013) (Tilastokeskus 2013d, hakupäivä 26.9.2013.)

7 ULOSOTTO

Ulosotolla tarkoitetaan jonkin laiminlyödyn velvoitteen täytäntöönpanoa. Yleensä kysymys on rahasaatavien perinnästä. Rahasaatavien perintää koskevassa oikeudenkäynnissä tutkitaan saatavan oikeellisuus sekä määrätään velallisen maksuvelvollisuudesta. Tilanteessa jossa oikeuden tuomiota ei vapaaehtoisesti noudateta, se laitetaan täytäntöön ulosotossa. Joidenkin tiettyjen saatavien kohdalla, kuten esimerkiksi verot ja eräät vakuutusmaksut, voidaan ne periä ilman tuomioistuimen päätöstä. Myös sakot ja rikesakot peritään ulosotossa. Ulosottoviranomaisille kuuluu näiden lisäksi myös häätöjen, tuomioistuimen määräämien takavarikkojen sekä lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevien päätösten täytäntöönpano. Ulosottoviranomainen myös valvoo velkojan sekä velallisen etua. Yleisiä ulosotossa käytettäviä perintäkeinoja ovat mm. maksukehotuksen lähetys sekä palkan ja omaisuuden ulosmittaus. Ulosottoviranomaisten tavoitteena on se, että velallinen pystyisi maksamaan velkansa vapaaehtoisesti maksukehotuksella. Jos tästäkään huolimatta maksua ei saada, on tehtävä palkan, eläkkeen, elinkeinotulon tai omaisuuden ulosmittaus. Ulosmitattua omaisuutta voidaan myös myydä. (Oikeuslaitos 2012, hakupäivä 22.8.2013.)

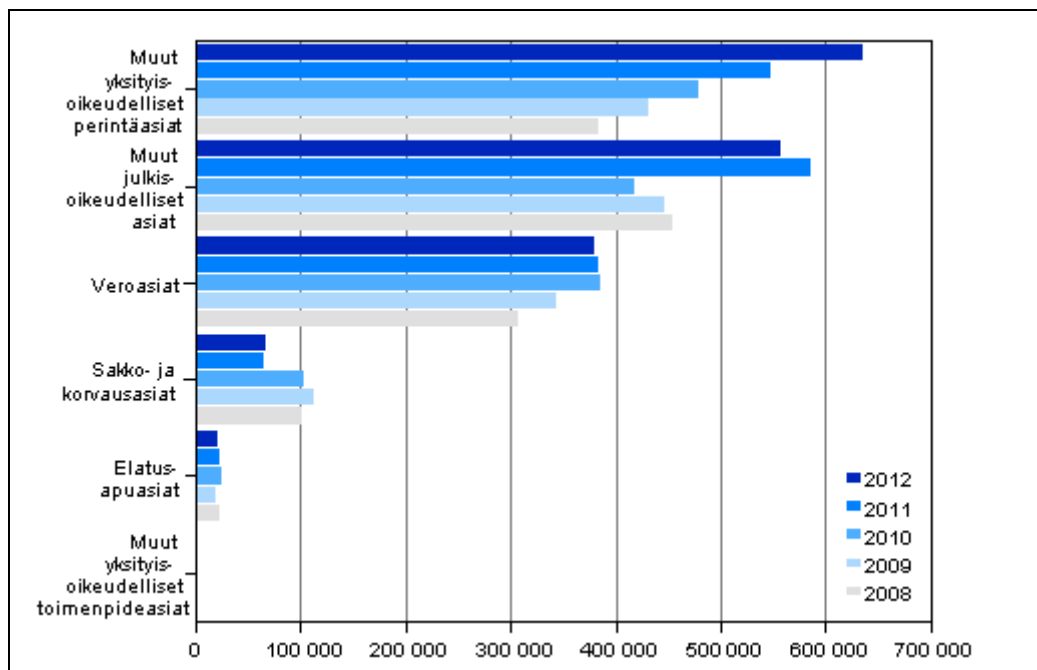
Vuonna 2012 kaikista velallisista luonnollisia henkilöitä oli noin 224 700 (Taulukko 1). Noin 96 prosenttia näistä henkilöistä kuului vakinaisesti Suomessa asuvaan väestöön. Vuoden 2012 lopussa Suomessa vakinaisesti asuvista velallisista miehiä oli 64 prosenttia ja naisia 36 prosenttia. Miesten ulosottovelka euromääräisesti henkeä kohti (17 376) oli noin 6700 euroa naisten keskimääräistä ulosottovelkaa (10 639) suurempi. Kaventumista on kumminkin tapahtunut, koska vielä vuonna 2008 miesten keskimääräinen ulosottovelka (20 294) henkeä kohti oli noin 11 000 euroa suurempi kuin naisten keskimääräinen ulosottovelka (9 265). (Tilastokeskus 2013e, hakupäivä 26.9.2013.)

Velallisen henkilölaji	2012 Ulosottovelalliset, lukumäärä	2012 Ulosottovelkojen kokonaissaldo, 1 000 euroa	2011 Ulosottovelalliset, lukumäärä	2011 Ulosottovelkojen kokonaissaldo, 1 000 euroa
Luonnolliset henkilöt (rekisteröityyn väestöön kuuluvat)	215 697	3 219 396	213 902	3 122 797
Luonnolliset henkilöt (ei rekisteröityyn väestöön kuuluvat)	9 005	149 708	9 236	190 566
Oikeushenkilöt	18 186	421 322	19 858	481 963
Yhteensä	242 888	3 790 426	242 996	3 795 326

Taulukko 1. Vuosien 2011 ja 2012 lopussa olleiden ulosottovelallisten lukumäärä ja ulosottovelkojen kokonaissaldo (Tilastokeskus 2013e, hakupäivä 26.9.2013.)

Tarkasteltaessa vireillä olevien ulosottoasioiden lukumääriä asian mukaan vuosina 2008–2012 (Taulukko 2). Suurimpana ryhmänä ulosottoasioista nousee esille yksityisoikeudelliset perintäasiat, veroasiat sekä muut julkisoikeudelliset veroasiat. Nämä edellä mainitut ulosottoasiat kattoivatkin jopa 95 prosenttia kaikista vireillä olleista ulosottoasioista. Toinen esille nousevat ryhmä oli muut julkisoikeudelliset asiat-ryhmä, siellä merkittävimpiä asioita olivat ajoneuvovero sekä tämän lisäksi myös erilaiset lakisääteiset vakuutusmaksut. (Tilastokeskus 2013e, hakupäivä 26.9.2013.)

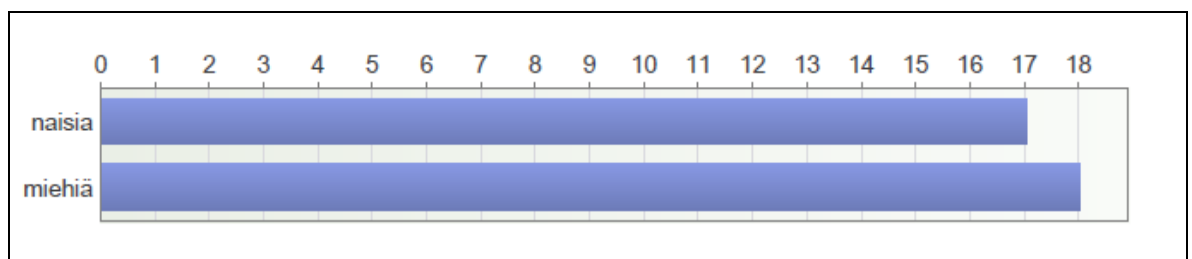
Taulukko 2. Vuosien 2008–2012 vireillä olleiden asioiden lukumäärä (Tilastokeskus 2013e, hakupäivä 26.9.2013.)

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TULOKSET

Opinnäytetyöni tutkimuksen toteutin kyselylomakkeella, jonka lähetin sadalle velkaneuvojalle eri puolille Suomea (Liite 2). Lomake luotiin Webropol-ohjelmalla. Kyselyn vastaajien valinnassa käytin harkinnanvaraista otantaa, tässä otannassa tutkija voi valita tutkimuskohteensa oman harkintansa mukaan parhaimmalla tavalla, mutta tämän on oltava perusteltua. Kyselylomakkeen tavoitteena oli saada selvitettyä velkaneuvojilta, mikä heidän mielestään johtaa kotitalouksien velkaantumiseen, mitä siitä seuraa sekä millainen ymmärrys ihmisillä on talousasioista.

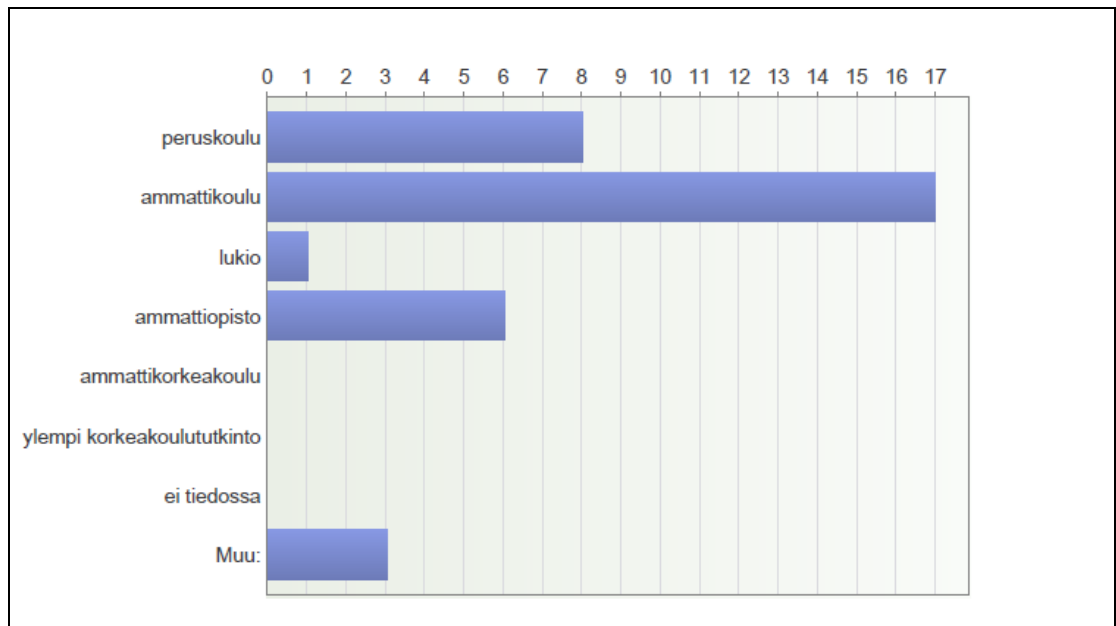
Lähetin kyselyn kesäkuun alussa 2013, yhdessä saateviestin kanssa (Liite 1). Vastausaika kyselyyn oli noin viikon verran, kyselyyn vastasi 35 velkaneuvojaa. Kyselyn aikana sain sähköposteja velkaneuvojilta siitä, että kyselyyn vastaaminen oli ollut haastavaa. Haastavuus johtui lähinnä siitä, että kyselyssä olisi ollut hyvä mainita keiden näkemyksiä työhöni kaipasin, (ammattiryhmät, alue) se olisi saattanut lisätä motivaatiota vastaamiseen. Lisäksi sähköpostien myötä selvisi, että vain puolella velkaneuvojista on velkajärjestelijä-ohjelma, josta kyseenomaiset tiedot saa kerättyä, mikäli rajaa tietoja jollekin ajanjaksolle. Palautteessa tuli esille myös se, että isoissa yksiköissä ei kyseisiä tietoja ole saatavilla. Jos tilastointia tehtäisiin näistä asioista, se vaatisi hyvin suuren lisäresurssin. Valtiolta saatava rahoitus on niin vähäistä, että kaikki aika menee asiakkaiden palvelemiseen. Velkaneuvojien mukaan, nämä kysymäni asiat olivat juuri niitä asioita, joita jonkun pitäisi tutkia. Velkaneuvontayksiköiden resurssit on hyvin puutteellisia ja aikaa ei jää muuhun kuin pakolliseen tilastointiin.

Kuvasta 1 voi havaita, että velkaneuvontaan tulee miehiä, että naisia lähes saman verran. Miehiä on noin yhdenprosenttiyksikön verran enemmän kuin naisia, mutta tästä voimme tehdä johtopäätöksen, että sukupuolella ei ole merkittävää vaikutusta velkaantumiseen.

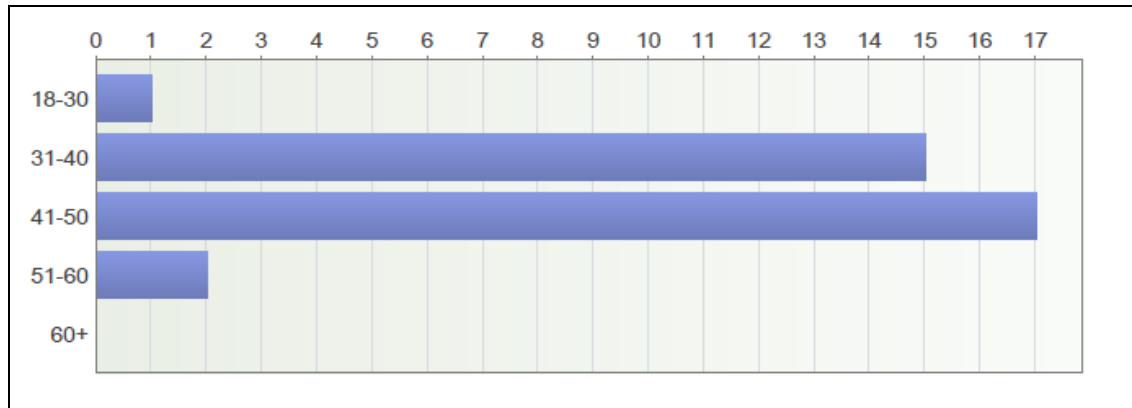
Kuva 1. Asiakkaan sukupuoli

Kuvasta 2 voi havaita, että ammattikoulu ja ammattiopistotaustaiset henkilöt käyttävät eniten velkaneuvojan palveluita. Tästä voimme päätellä, että peruskoulu ja sen jälkeen käytävä ammatillinen koulutus ei ole antanut valmiuksia oman talouden tasapainon suunnitteluun. Yleissivistävällä koulutuksella, kuten lukiokoulutuksella on hieman vaikutusta siihen, että kyseisen koulutuksen suorittaneita henkilöitä ei ole kuin yhden prosentin luokkaa velkaneuvonnan asiakkaista. Kohdassa muu on kuvattu asiakkaiden tulevan kaikista koulutusryhmistä, mutta eniten perus- ja ammattikoulusta.

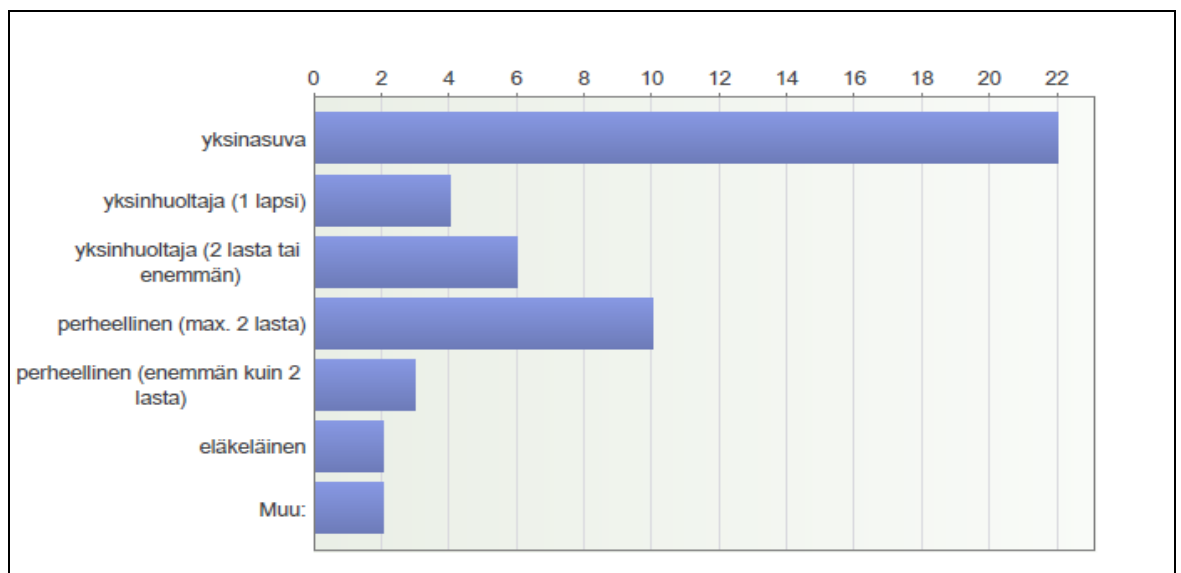
Kuva 2. Asiakkaan koulutustausta

Kuvasta 3 voi havaita, että velkaneuvontaan näyttäisi tulevan eniten henkilöitä, jotka ovat iältään 41–50 vuotta. Toinen vahvasti esille nouseva ikä on 31–40 vuotta. Nuoria 18–30-vuotiaita ja 51–60-vuotiaita on vain muutamien prosenttiyksiköiden verran. Suurimmat velat suhteessa käytettäviin tuloihin on (25–34-vuotiailla) aikuistalouksilla. Tämän ikävuoden paikkeilla tulee usein myös perheenisäystä, jolloin vastaavasti kulut taas kasvavat. Tämä voi osaltaan heijastaa ikäluokkien 31–50-vuotiaiden suureen määrää velkaneuvonnassa. Lisäksi myös yksinasuvat ovat tässä ikäluokassa menettäneet otteensa elämänhallintaan ja se näkyy velkaneuvontaan tulevien ikäjakautumassa.

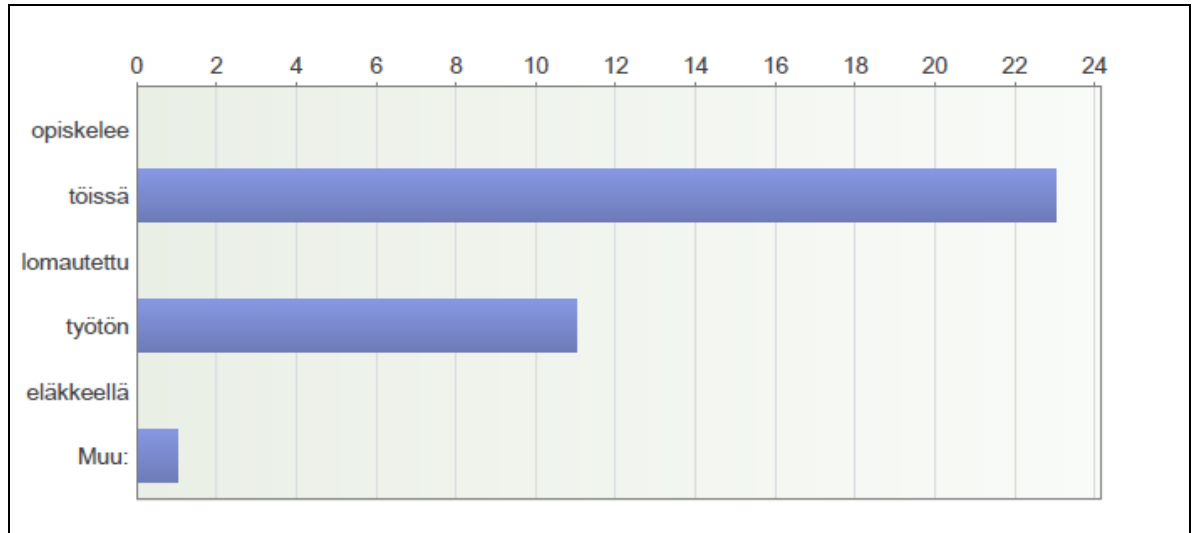
Kuva 3. Asiakkaan ikä

Kuvasta 4 voi havaita, että velkaneuvontaan tuleva henkilö on yleensä yksinasuva. Seuraavaksi tulevat perheelliset, joilla on maksimissaan kaksi lasta. Yksinhuoltajia, eläkeläisiä ja perheellisiä, joilla on enemmän kuin kaksi lasta näyttäisi olevan vähemmän. Kohdassa muu on kuvattu uusioperheitä. Tästä voimme päätellä, että yleensä velkaneuvontaan tuleva henkilö on yksinasuva. Kotitalouksien kannalta katsottuna asiaa velkaneuvontaan tulevat eniten perheellisiä ihmisiä, jossa on maksimissaan kaksi lasta. Kuvasta voimme havaita myös sen, että tässä kysymyksessä velkaneuvoja on vastannut useampaan kohtaan, joten sen vuoksi vastausprosentti on yli 100 %.

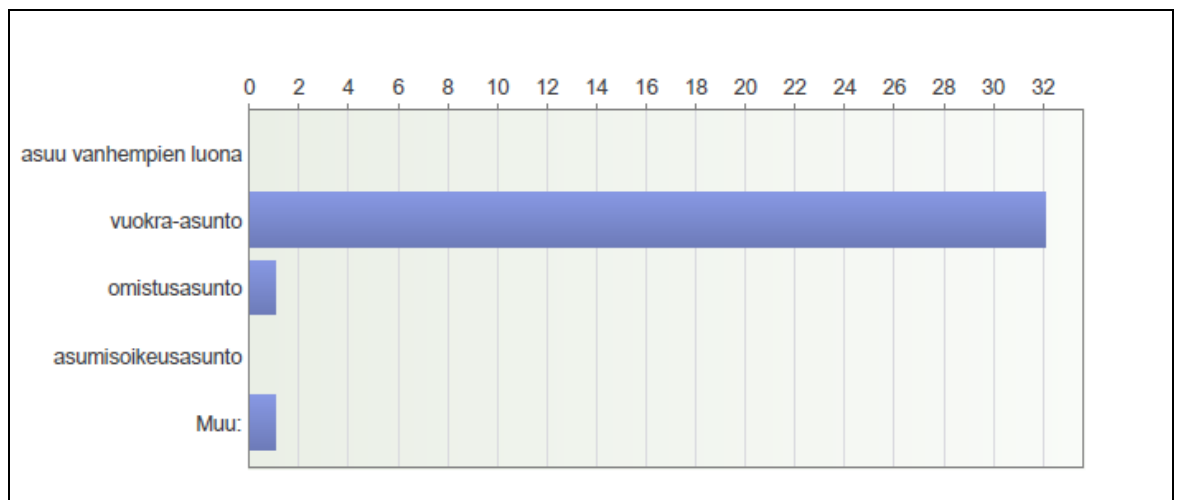
Kuva 4. Asiakkaan perhetausta

Kuvasta 5 voi havaita, että velkaneuvontaan tuleva henkilö on yleensä työssäkäyvä. Toinen esille nouseva joukko on myös työttömät. Kohtaan muu vastannut velkaneuvoja on halunnut vastauksessaan tuoda esille sen, että velkaneuvontaan tulee asiakkaita tasaisesti kaikista näistä elämäntilanteista.

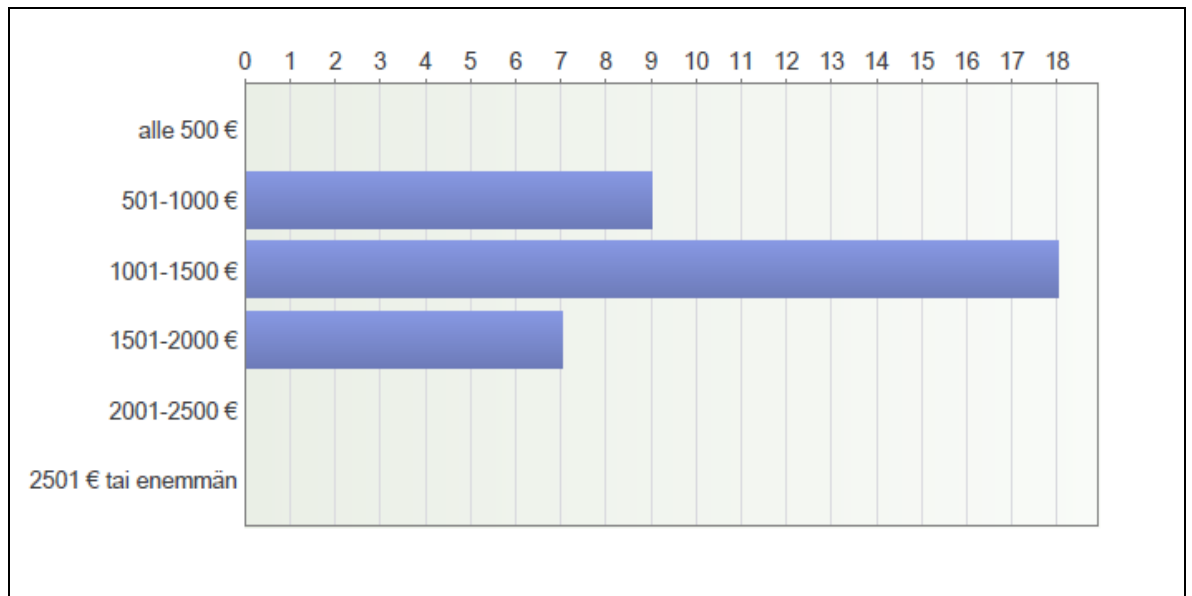
Kuva 5. Asiakkaan elämäntilanne

Kuvasta 6 voi havaita, että velkaneuvontaan tuleva henkilö asuu yleensä vuokra-asunnossa. Vastausten perusteella velallinen näyttäisi hyvin harvoin asuvan omistusasunnossa. Vaihtoehdossa muu on kuvattu asiakkaan asumismuodon olevan omistusasunto tai puolison omistama asunto. Tästä voidaan tehdä se johtopäätös, että asuntovelka ei ole se pääasiallinen syy joutua velkavaikeuksiin.

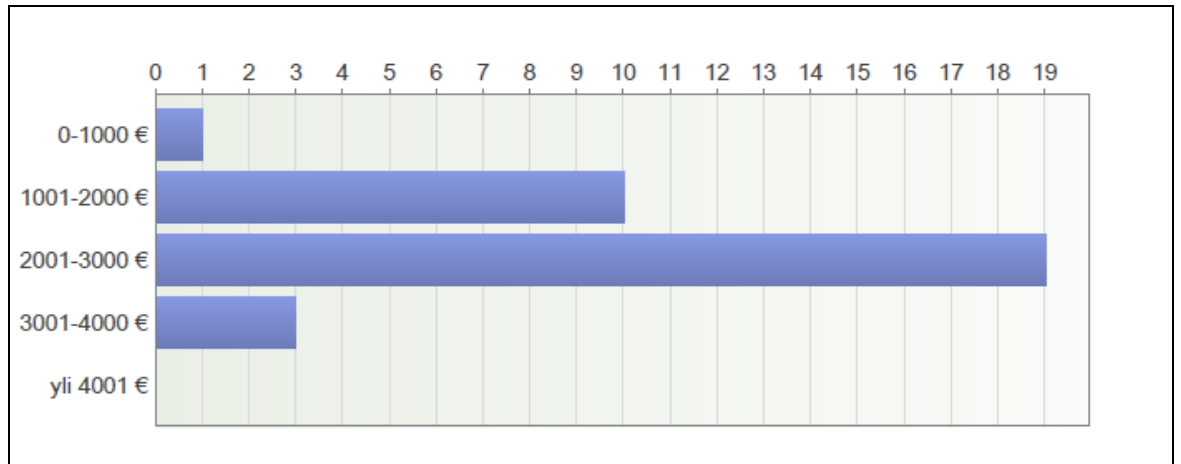
Kuva 6. Asiakkaan asumismuoto

Kuvasta 7 voi havaita, että, asiakkaan keskimääräiset nettotulot kuukaudessa ovat 1001–1500 € välillä. Muut esille nousevat summat ovat 501–1000 € ja 1501–2000 €. Tästä voimme päätellä, että velkaneuvontaan tulevan henkilön nettotulot ovat aika paljon alle keskitulon, joka on lähemmäs 3000 € kuukaudessa.

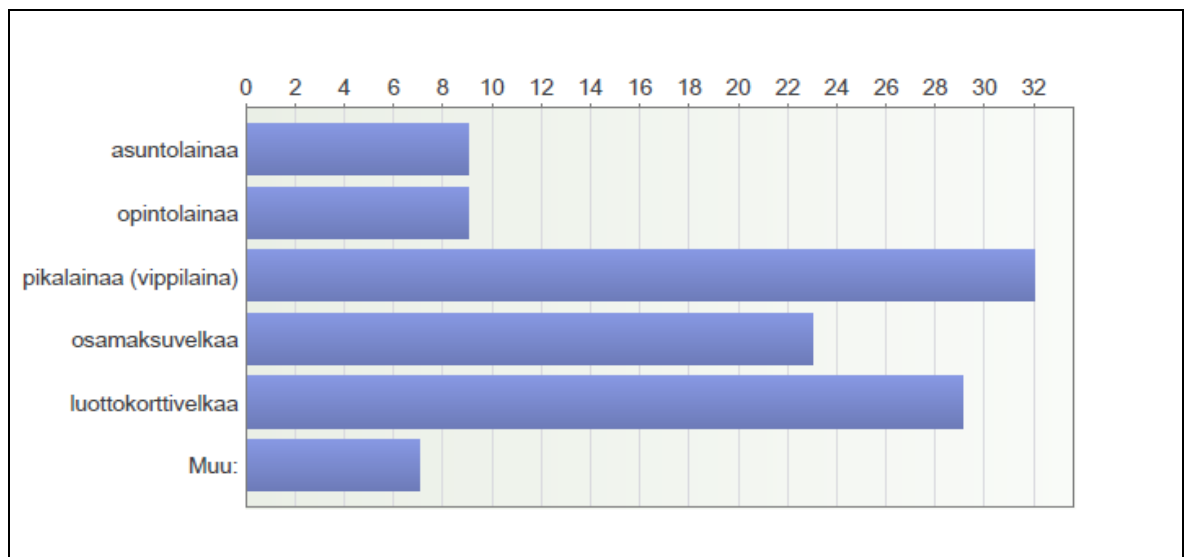
Kuva 7. Asiakkaan nettotulo kuukaudessa

Kuvasta 8 voi tehdä havainnon siitä, että kotitalouden keskimääräiset nettotulot ovat kuukaudessa 2001–3000 € välillä. Toinen esille nouseva nettotulo on 1001–2000 €. Muut nettotulot ovat muutamien prosenttien luokkaa. Kun kysymys on perheistä, niin tällöin 2000–3000 € välillä olevat nettotulot ovat riittämättömät, jos perheellä on asuntovelkaa. Tämä asia voi heijastella juuri tämän tuloluokan kohdalla, miksi heitä on eniten velkaneuvonnan asiakkaina.

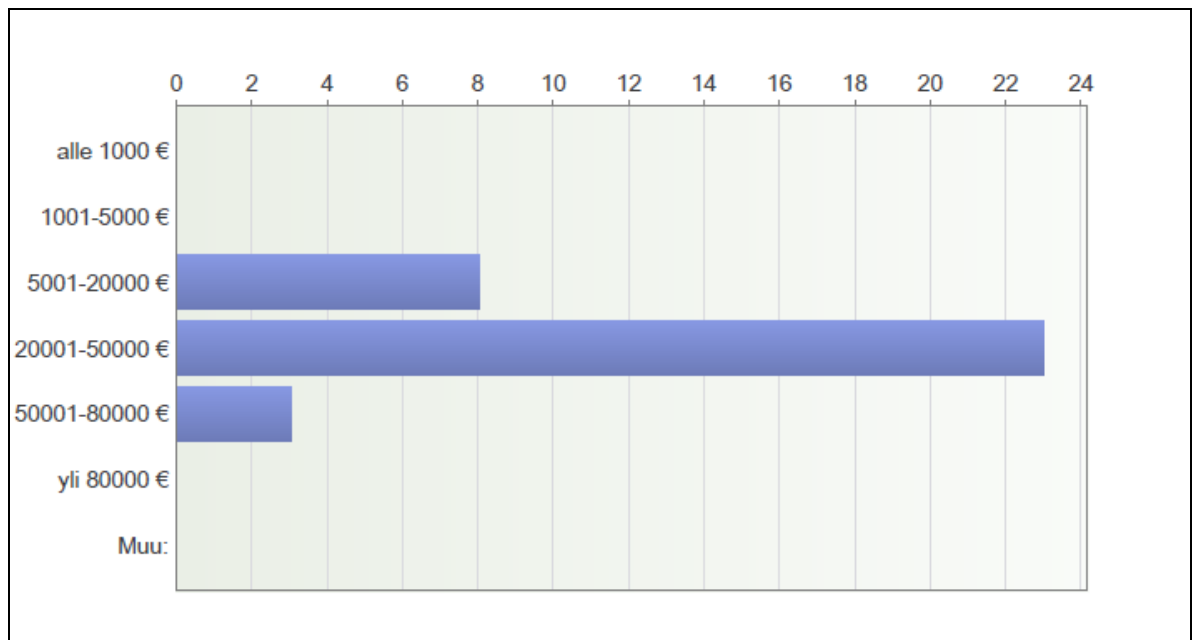
Kuva 8. Kotitalouden nettotulot

Kuvasta 9 voi tehdä havainnon siitä, että velkaneuvontaan tulevalla henkilöllä on eniten pikalainaa (vippilainaa), seuraavat esille nousevat velat ovat osamaksuvelka ja luottokorttivelka. Asunto- ja opintolainaa velallisella on näitä lainoja vähemmän. Kohdassa muu on kuvattu, vuokra-, vakuutus-, ajoneuvovero-, sairaskulu ja puhelinlaskuvelkoja sekä vakuudettomia luottoja. Esille nousevat myös kulutusluotot pankista, maksamattomat laskut, kuten vakuutusmaksut, terveyskeskusmaksut ja verot. Kuvasta voimme havaita myös sen, että tässä kysymyksessä velkaneuvoja on vastannut useampaan kohtaan, joten sen vuoksi vastausprosentti on yli 100 %.

Kuva 9. Asiakkaan velkatilanne

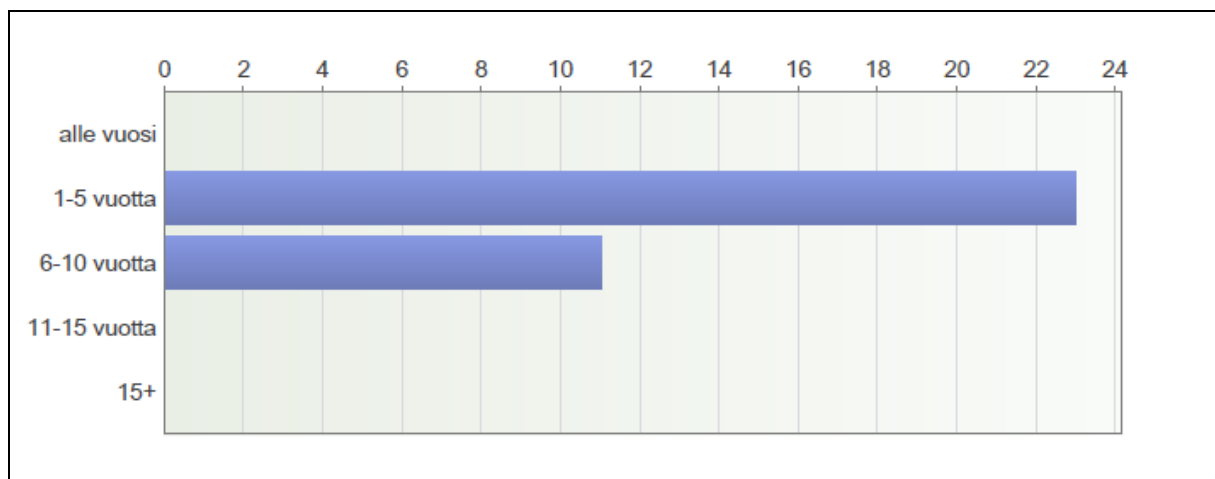
Kuvasta 10 voi tehdä havainnon siitä, että keskimääräinen velkamäärä, jolla asiakas tulee velkaneuvontaan on 20001–50000 € välillä. Muut esille nousevat summat näyttävät olevan muutamien prosenttiyksiköiden luokkaa. Aikaisemmin kävi ilmi, että suurin ryhmä velkanneuvonnassa on yksinasuvat, työssäkäyvät ja vuokralla-asuvat. Velkamäärästä 20000–50000 voidaan päätellä, että velallisilla on useita pieniä velkoja, jotka ovat kerääntyneet vuosien varrella. Näin ollen pienillä tuloilla henkilö ei ole pystynyt hallitsemaan talouttaan. Asuntovelallisella eli omistusasunnossa asuvalla täytyy olla suunnitelma velan maksusta, mutta useita pieniä velkoja on vaikeampi hallita. Näin ollen niistä pääsee kerääntymään hyvinkin huomattavia velkasummia.

Kuva 10. Asiakkaan velkamäärä

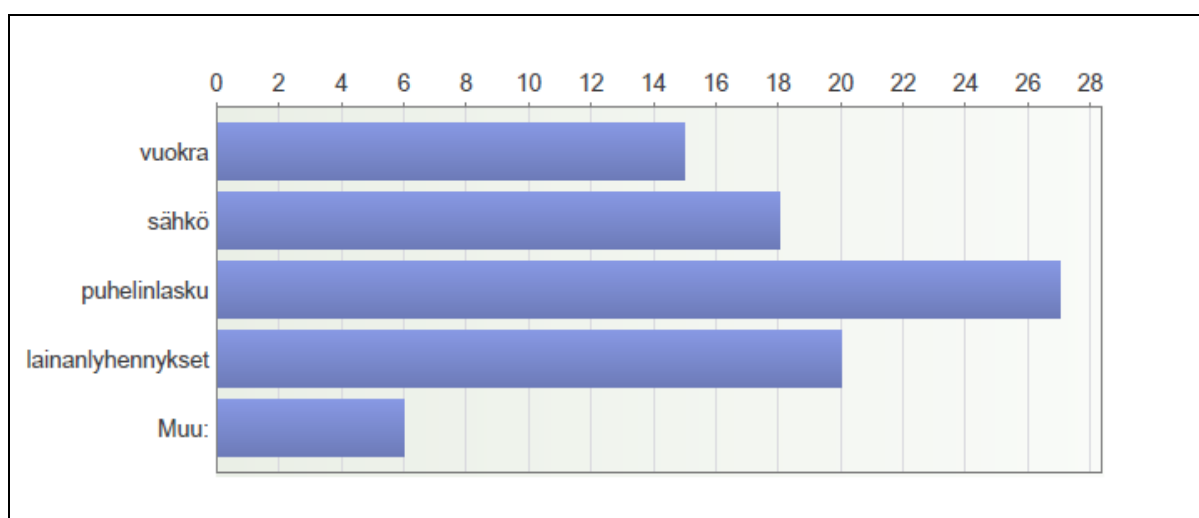
Kuvasta 11 voi tehdä havainnon siitä, että velallisella on ollut ongelmia talouden kanssa noin 1–5 vuotta, toinen esille nouseva aika on 6–10 vuotta. Tästä voi tehdä päätelmän siitä, että talouteen liittyvien ongelmien kanssa on koitettu selvitä omin voimin jo aika kauan.

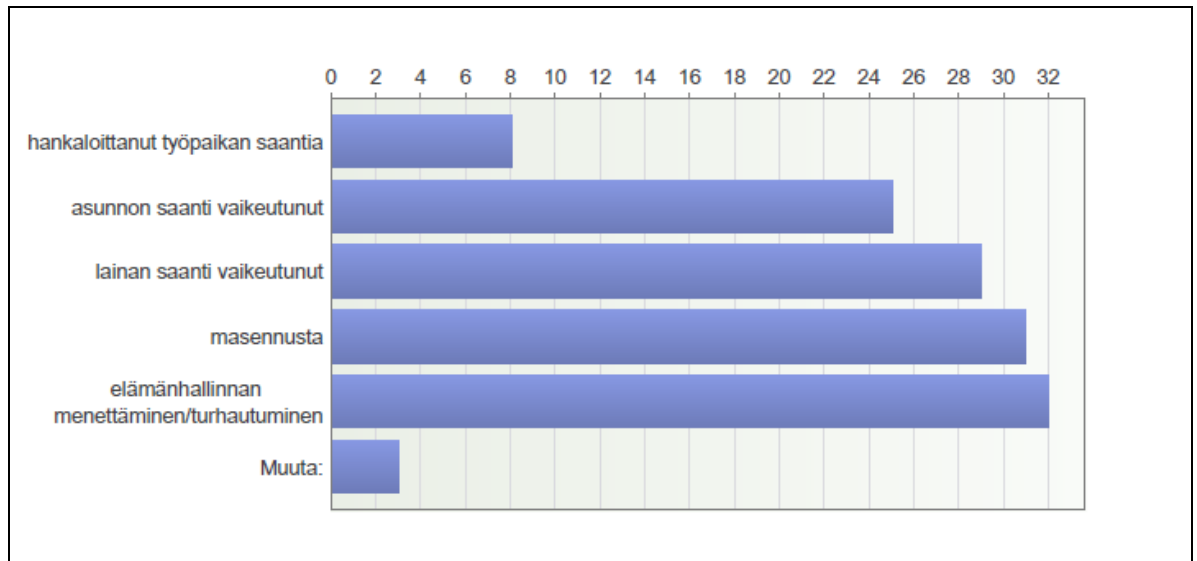
Kuva 11. Taloudellisten ongelmien kesto

Kuvasta 12 voi tehdä havainnon siitä, että puhelinlasku näyttäisi olevan velalliselta yleisin rästiin jäävä lasku. Seuraavana tulevat lainanlyhennykset, vuokra ja sähkö. Muu vaihtoehdossa on kuvattu tv-maksuja, sairaala- ja terveyskeskusmaksuja sekä vakuutusmaksuja. Esille nousevia laskuja ovat myös pikavippien lyhennykset, osamaksut (vaateostot) lehtilaskut, hammashoittoon liittyvät laskut ja sakot. Muu vaihtoehtoon vastanneiden velkaneuvojien mukaan, isoja pankkilainoja pyritään hoitamaan mahdollisimman pitkään. Kaikki muut laskut voivat olla silloin rästissä. Kuvasta voi havaita myös sen, että tässä kysymyksessä velkaneuvoja on vastannut useampaan kohtaan, joten sen vuoksi vastausprosentti on yli 100 %.

Kuva 12. Velalliselta rästiin jäävät laskut

Kuvasta 13 voi tehdä havainnon siitä, että velkaantuminen on aiheuttanut eniten velalliseksi elämänhallinnan menettämistä ja turhautumista sekä masennusta. Myös lainan ja asunnon saanti on vaikeutunut. Velkaneuvojien mukaan velkaantuminen on myös hankaloittanut työpaikan saantia. Kohdassa muu on kuvattu vakuutusten ja teleliittymien hankinnan vaikeutumista, työttömyyttä, avo- ja avioeroa sekä luottotietojen menetystä. Kuvasta voimme havaita myös sen, että tässä kysymyksessä velkaneuvoja on vastannut useampaan kohtaan, joten sen vuoksi vastausprosentti on yli 100 %.

Kuva 13. Velkaantumisesta aiheutuvat seuraamukset

Tutkimuksen 14 kysymys käsitteli velkaneuvontaan tulevien asiakkaiden taloudellista ymmärrystä. Velkaneuvojien vastauksista nousi tasaisesti esille se, että ymmärrys vaihtelee. Osalla se on todella huonoa, mutta pääasiallisesti suomalaiset ymmärtävät talousasioiden tärkeyden. Velkaneuvojien mukaan talousasioiden ongelmien taustalla on aina jokin syy, esimerkiksi masennus, avioero, sairaus, työttömyys tai esimerkiksi peliriippuvuus. Hyvin huolestuttavana piirteenä voidaan pitää sitä, että taloutta ei suunnitella lainkaan, ja isoihinkaan asioihin ei varauduta ennakolta. Lähes kaikki pitävät pikavipin ottamista hyvänä ratkaisuna. Sillä pyritään maksamaan muita laskuja ja uskotaan, että vipit pystytään hoitamaan muiden kuukausimenojen rinnalla pois. Asiakkaat kyllä käsittelevät, millainen korko on, mutta he eivät pysty hahmottamaan korkoprosenttia ja sitä, että tämän myötä perintäkulut kasvavat hyvin huomattaviksi. Naisten ongelmana tuntuivat etenkin olevan eri vaateketjujen tililuotot, joilla ostokset maksetaan tuotteiden ostohetkellä. Ei käsitetä, että maksamalla minikuukausierän (8–15 €/kk) ei tililuotto todellisuudessa vähene ollenkaan. Yhtenä tärkeänä asiana vastauksista nousi esille se, että

voisiko jo peruskoulussa tapahtuvalla talousasioihin liittyvällä opetuksella olla merkitystä kotitalouksien kannalta.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa siitä, mikä johtaa velkaantumiseen, mitä siitä seuraa sekä miten suomalaiset ymmärtävät omaan talouteen liittyviä asioita. Velkaneuvojille suoritetun kyselyn vastausten mukaan talousongelmien taustalla piilee aina jokin syy, kuten masennus, avioero, sairaus, työttömyys tai esimerkiksi peliriippuvuus. Yhtenä erittäin huolestuttavana asiana voidaan pitää myös sitä, että taloutta ei suunnitella lainkaan ja isoihinkaan asioihin ei varauduta ennakolta. Velkaneuvojien vastauksista nousi esille myös se että, velkaantuminen aiheuttaa velalliselle elämähallinnan menettämistä ja turhautumista sekä masennusta ja alkoholismia. Näiden lisäksi vakuutusten, teleliittymien ja työpaikan hankkimisen koetaan hankaloituvan. Pahimmassa tapauksessa velkaantuminen voi myös johtaa luottotietojen menetykseen. Velkaneuvojien mukaan suomalaisten taloudellinen ymmärrys on hyvin vaihtelevaa. Osalla velallisista talouden ymmärrys on todella huonoa, mutta pääasiallisesti suomalaiset ymmärtävät talousasioiden tärkeyden.

Opinnäytetyössäni tutkimusongelmana oli löytää vastaus siihen, miksi kotitalouksien velkaantumisaste on noussut 118,6 prosenttiin. Voisinko tehdä varovaisen arvion siitä, että suurin syy tähän ongelmaan on se, että velkaa otetaan liikaa suhteessa tuloihin. Tätä näkökantaa puoltaa myös kyselytutkimuksessa esille tullut tieto kotitalouksien riittämättömistä nettotuloista, jos perheellä on asuntovelkaa. Mielenkiintoisen näkökannan asiaan ottaa myös Suomen Yrittäjien pääekonomisti Timo Lindholm, hän toteaa vuonna 2010 taloussanomissa julkaistussa artikkelissa, että korkea velkaantumisaste johtuu isoista asuntolainoista, mutta ongelmiin kuluttajat joutuvat yleensä pikavipeistä ja kulu- tusluotoista (Kokko 2010, hakupäivä 31.10.2013).

Mielestäni yksi iso syy miksi asuntolainat ovat niin isoja, on se, että asuntojen hinnat ovat osittain aivan kohtuuttomia tällä hetkellä. Lainojen korot ovat alhaisella tasolla, mutta siitäkin huolimatta otettavan lainan lopullinen suuruus korkojen lisäyksen jälkeen voi olla hyvin huomattava. Esimerkiksi Pohjois-Suomessa 2000-luvulla rakennetusta 100 neliön omakotitalosta voi joutua korkojen lisäyksen jälkeen maksamaan yli 200 000 euroa. Puhumattakaan pääkaupunkiseudun hinnoista, siellä vastaavasta omakotitalosta saattaa korkojen lisäyksen jälkeen joutua maksamaan jopa 600 000 euroa. Tähän yhtälöön, kun vielä lisäämme tulokehityksen hitaan nousun, ei lopputulos voi olla hyvä.

Tämän opinnäytetyön prosessin alussa kotitalouksien velkaantuneisuusaste oli kohonnut, ja oli sillä hetkellä 118,6 prosenttia. Tilastokeskuksen viimeisimmän tiedon mukaan se on nyt 117,6 prosenttia, vuoden toisella neljänneksellä velkaantumisaste pysyi paikallaan, mutta vuoden takaisesta tuloksesta se on kohonnut yhden prosenttiyksikön (Tilastokeskus 2013f, hakupäivä 18.10.2013). Voisinko tästä myös tehdä varovaisen tulkinnan siitä, että kotitalouksien velkaantumisasteessa olisi näkyvissä hidastumisen merkkejä. Ehkä kotitaloudet ovat alkaneet tulemaan varovaisemmaksi tässä epävakaassa taloudellisessa tilanteessa. Jatkuvat uutisoinnit irtisanomisista ja yt-neuvotteluista ovat saaneet ihmiset pelkäämään oman perheen puolesta. Se on varmasti totta, että joissakin perheissä eletään yli varojen, kun menoja on enemmän kuin tuloja. Näissä tapauksissa kuukausittainen tulojen ja menojen budjetointi toisi tilanteeseen varmasti helpotusta.

Euroalueen kriisi ja maailmantalouden huono tilanne on ajanut hallituksen tekemään vaikeita ratkaisuja verojen nostamisen suhteen, mutta nämä kiristykset ovat olleet välttämättömiä sen vuoksi, että voisimme tulevaisuudessakin elää hyvinvointivaltiossa. Hankalaksi tilanteen tekee vain se, että nämä verojen korotukset ovat ajaneet etenkin kotitaloudet kiristämään talouden nyörejä vielä entisestään. Tästä esimerkkeinä voimme ottaa jo teoriaosuudessa esille tulleiden ruuan, sähkön ja liikenteeseen liittyvien hintojen jatkuvan nousun.

Kyselytutkimuksen tuloksista nousi esille se, että etenkin naiset eivät huomaa eri vaateketjujen tililuottoja ottaessa, että minimi kuukausierää maksamalla luotto ei lyhene ollenkaan. Koen tämän järjestelmän hieman harmillisena, koska monikin perheenäiti saattaa tehdä lasten vaateostokset juuri näillä tililuotoilla. Monellekaan perheelliselle kotitaloudelle ei tileistä tällä hetkellä varmasti kaikkien lainan lyhennysten ja laskujen jälkeen jää paljoo rahaa käyttöön. Pahimmillaan tilanne johtaa siihen, että pikavippejä on pakko ottaa, että seuraavaan tiliin selvittäisiin. Kyselytutkimuksen tuloksista nousi myös esille se, että isoihin asioihin ei varauduta ennakolta. Uskon, että moni haluaisi säästää näitä tilanteita varten, mutta kaikki rahat menevät pakollisiin menoihin. Tässä tilanteessa esiin astuvat sitten kulutusluotot, jonka avulla esimerkiksi yhtäkkiä rikkoontunut uusi pesukone voidaan hankkia. Toivon todella, että tulevaisuus toisi helpotusta näihin vaikeisiin asioihin ja kotitalouksien ongelmat alkaisivat hellittää.

Lopuksi haluan myös lausua huolestuneisuuteni nuorten heikosta talous- ja raha-asioiden hoidosta. Viimeistään nyt tähän ongelmaan olisi tartuttava ja jo peruskoulusta lähtien yhdeksi oppiaineeksi olisi hyvä ottaa talous- ja raha-asioiden hoidon. Näin voitaisiin koettaa ennalta ehkäistä mahdollisesti tulevaisuudessa tulevia talous- ja rahaongelmia.

Tämän tutkimuksen tekeminen oli erittäin mielenkiintoinen prosessi. Tutkimukselle asetetut tavoitteet saavutettiin. Kaikkein haasteellisinta tämän työn tekemisessä oli velkaneuvojille suunnatun kyselylomakkeen laatiminen. Pohdintaa oli suoritettava todella paljon, jotta lomakkeen kysymyksillä saataisiin tarvittavat vastaukset. Muutamilta velkaneuvojilta tulleen sähköpostipalautteen mukaan, kysymysten asettelu olisi voinut olla parempi, mutta tutkimustani pidettiin mielenkiintoisena ja tärkeänä. Näin jälkeempäin ajateltuna olisin voinut pyytää apua lomakkeen suunnitteluun esimerkiksi Kemin talous- ja velkaneuvonnasta. Tätä aihetta on hyvin tärkeä tutkia myös tulevaisuudessa ja mahdollinen jatkotutkimusaihe voisi liittyä nuorten talous- ja raha-asioiden hoitoon. Toinen tärkeä aihe olisi tutkia, miksi tulojen kehitys on Suomessa niin hidasta sekä tuloiluokkien välisiä eroja.

LÄHTEET

- E-economic 2013. Velallinen – Mitä tarkoittaa velallinen? Hakupäivä 9.4.2013.
<<http://www.e-conomic.fi/kirjanpito-ohjelma/sanakirja/velallinen>>
- ePressi.com 2013. Ensimmäiset maksuhäiriömerkinnät lisääntyneet Uudellamaalla. Hakupäivä 28.5.2013.
<<http://www.epressi.com/tiedotteet/talous/ensimmaiset-maksuhairiomerkinnaat-ovat-lisaantyneet-myos-uudellamaalla.html>>
- Findikaattori.fi – Tilastotietoa yhteiskunnasta. Hakupäivä 26.1.2013
<<http://www.findikaattori.fi/fi/28>>
- Finanssivalvonta.fi – Talous- ja velkaneuvojat auttavat maksuvaikeuksissa olevia. Hakupäivä 28.5.2013.
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Asiakkaansuoja/Apuu_antavat_tahot/Viranomaiset/Talous_ja_velkaneuvojat/Pages/Default.aspx>
- HS-taloussuutiset 2013. Velkaantumisaste lasketaan näin. Hakupäivä 9.4.2013.
<<http://www.hs.fi/talous/artikkeli/Velkaantumisaste+lasketaan+n%C3%A4in/1135240723749>>
- Hienola, Eerika 2013. Maksuhäiriöt: Nuoret aikuiset miehet ovat iso riskiryhmä. Hakupäivä 19.9.2013.
<<http://www.ksml.fi/uutiset/talous/maksuhairiot-nuoret-aikuiset-miehet-ovat-iso-riskiryhma/1316151>>
- iKassa 2013. Maksuhäiriö. Hakupäivä 26.5.2013.
<<http://www.ikassa.fi/maksuhairio>>
- Kalliosaari, Kati 2013. Ruoka kallistuu nopeammin kuin muissa euromaissa. Aamulehden arkisto.
- Kananen, Jorma 2008. Kvantti – Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopistopaino Oy.
- Kananen, Jorma 2011. Kvantti – Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen opas. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Kangasniemi Tomi 2011. Velaksi eläminen on jo maan tapa. Hakupäivä 17.10.2013.
<<http://www.turkulainen.fi/artikkeli/63365-velaksi-elaminen-on-jo-maan-tapa>>
- Kokko, Outi 2010. Velkaantumisaste 250 prosenttia, ei hätää. Hakupäivä 31.10.2013.
<<http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-elama/2010/08/18/velkaantumisaste-250-prosenttia-ei-hataa/201011400/139>>
- Lainafakta.fi 2013. Lainat, vertailut ja uutiset. Hakupäivä 9.4.2013.
<<http://www.lainafakta.fi/lainasanastoa/maksuhairio/>>
- Laakso, Ville 2013. Useampi kuin joka kymmenes nuori aikuinen on maksuhäiriöinen. Hakupäivä 28.5.2013.
<http://yle.fi/uutiset/useampi_kuin_joka_kymmenes_nuori_aikuinen_on_maksuhairioinen/6576373>
- Laki talous- ja velkaneuvonnasta 4.8.2000/713 §. Hakupäivä 31.5.2013.
- Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimi 2013. Talous- ja velkaneuvonta. Hakupäivä 9.4.2013.
<<http://www.mikkelinseutusote.fi/talous-ja-velkaneuvonta>>
- Manninen, Aino 2012. Nuorten taloudenhallinnan tuen keinoja kehittämässä. Hakupäivä 29.5.2013.
<<http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2012/1511/virityksia.html>>
- Mäki-Franti, Petri. Kotitalouksien taloudellinen liikkumavara Suomessa. Hakupäivä 26.3.2013.
<http://www.suomenpankki.fi/fi/julkaisut/euro_ja_talous/talouden_nakymat/Documents/et_5TN_2011_MakiFranti.pdf>

- Oikeuslaitos 2012. Ulosotto. Hakupäivä 22.8.2013.
<<http://www.oikeus.fi/4312.htm>>
- Pohjoista Voimaa asiakaslehti 2012. Kuluttajan kukkarossa käy kohina. Hakupäivä 18.10.2013.
<http://www.pohjoistavoimaa.fi/pohjoista_voimaa/asiakaslehti_sulake/sulake_3/12/kuluttajan_kukkarossa_kay_kohina>
- Rahoitu.com 2012. Kotitalouksien lainamäärät kaksinkertaistuneet 10 vuodessa. Hakupäivä 14.5.2013.
<<http://www.rahoitu.com/blogi/2012/06/28/7>>
- Rantanen, Esko 2013. Suomen pankki moittii kotitalouksia: Velkaantuminen huolettaa. Hakupäivä 11.5.2013.
<<http://www.talouselama.fi/uutiset/suomen+pankki+moittii+kotitalouksia+velkaantuminen+huolettaa/a2178123>>
- Suomen kuluttajaliitto ry 2010. Velkaopas. Hakupäivä 10.5.2013.
<http://www.kuluttajaliitto.fi/files/1183/Velkaopas0910_.pdf>
- Tilastokeskus 2013a. Käsitteet ja määritelmät. Hakupäivä 9.4.2013.
<<http://www.stat.fi/til/ktutk/kas.html>>
- Tilastokeskus 2011b. Asuntokuntien velat vuonna 2011. Hakupäivä 26.9.2013.
<http://tilastokeskus.fi/til/velk/2011/velk_2011_2012-06-27_tie_001_fi.html>
- Tilastokeskus 2009c. Suurin velkarasitus nuorilla aikuisilla. Hakupäivä 26.9.2013.
<http://www.stat.fi/til/vtutk/2009/vtutk_2009_2011-12-21_kat_004_fi.html>
- Tilastokeskus 2013d. Yksityishenkilöiden velkajärjestelyjen määrä laski alkuvuoden aikana hieman edellisvuodesta. Hakupäivä 26.9.2013
<http://www.stat.fi/til/velj/2013/02/velj_2013_02_2013-08-08_tie_001_fi.html>
- Tilastokeskus 2013e. Ulosottovelallisten naisten osuus kasvanut tasaisesti. Hakupäivä 26.9.2013.
<http://www.stat.fi/til/uloa/2012/uloa_2012_2013-04-05_tie_001_fi.html>
- Tilastokeskus 2013f. Kotitalouksien velkaantumisaste pysyi ennallaan vuoden 2013 toisella neljänneksellä. Hakupäivä 18.10.2013.
<http://www.stat.fi/til/velj/2013/02/velj_2013_02_2013-08-08_tie_001_fi.html>
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2009. Talous- ja velkaneuvonnan arviointi. Hakupäivä 11.10.2013.
<http://www.tem.fi/files/21927/TEM_8_09_nettiin.pdf>
- Uitto, Tero 2010. Velkajärjestely. Helsinki: Kiinteistöalan kustannus Oy.
- Vilka Hanna 2007. Tutki ja mittaa – Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

LIITTEET

- Liite 1. Kyselylomakkeen saateviesti
- Liite 2. Kyselylomake Kotitalouksien velkaantuneisuudesta Suomessa

Liite 1

Hei,

Olen Tradenomi opiskelija Satu Pekkala Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta. Tutkin opinnäytetyössäni Kotitalouksien velkaantuneisuutta Suomessa. Pyytäisin hetken aikaa, jotta voisitte vastata muutamaa monivalintakysymyksiini. Vastaamiseen menee vain muutama minuutti. Vastaamalla kyselyyn olette osa tärkeää tutkimusta. Kyselyn tuloksia tulen käsittelemään nimettöminä. Opinnäytetyöni tullaan tallentamaan julkaisuarkisto Theseukseen, josta sitä voi tarkastella myöhemmin. Tarvittaessa minuun voi ottaa yhteyttä sähköpostitse Satu.Pekkala2@edu.tokem.fi tai puhelimitse xxx.

Vastausaikaa on tiistaihin 18.6.2013 saakka.

Kiitän ajastanne ja toivotan hyvää kesän jatkoa!

Ystävällisin terveisin. Satu Pekkala

Linkki kyselyyn:

xxx

Neutral

Kyselytutkimus Kotitalouksien velkaantuneisuudesta

1. Kumpaa sukupuolta tulee velkaneuvontaan enemmän *

* pakollinen

- naisia
- miehiä

2. Asiakkaaksi tulevan koulutustausta *

* pakollinen

- peruskoulu
- ammattikoulu
- lukio
- ammattiopisto
- ammattikorkeakoulu
- ylempi korkeakoulututkinto
- ei tiedossa
- Muu:

3. Asiakkaiksi tulevien keskimääräinen ikä *

* pakollinen

- 18-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 60+

4. Velkaneuvontaan tuleva henkilö on yleensä

- yksinasuva
- yksinhuoltaja (1 lapsi)

- yksinhuoltaja (2 lasta tai enemmän)
- perheellinen (max. 2 lasta)
- perheellinen (enemmän kuin 2 lasta)
- eläkeläinen
- Muu:

5. Asiakkaan elämäntilanne yleensä

- opiskelee
- töissä
- lomautettu
- työtön
- eläkkeellä
- Muu:

6. Asiakkaan asumismuoto

- asuu vanhempien luona
- vuokra-asunto
- omistusasunto
- asumisoikeusasunto
- Muu:

7. Asiakkaan keskimääräiset nettotulot kuukaudessa

- alle 500 €
- 501-1000 €
- 1001-1500 €
- 1501-2000 €
- 2001-2500 €
- 2501 € tai enemmän

8. Perheen keskimääräiset nettotulot kuukaudessa, jos kyseessä on kotitalous

- 0-1000 €
- 1001-2000 €
- 2001-3000 €
- 3001-4000 €

yli 4001 €

9. Onko velkaneuvontaan tulevalla henkilöllä yleensä

Valitse yksi tai useampi

asuntolainaa

opintolainaa

pikalainaa (vippilaina)

osamaksuvelkaa

luottokorttivelkaa

Muu:

10. Keskimääräinen velkamäärä, jolla asiakas tulee velkaneuvontaan?

alle 1000 €

1001-5000 €

5001-20000 €

20001-50000 €

50001-80000 €

yli 80000 €

Muu:

11. Kuinka pitkään henkilöllä on ollut keskimäärin ongelmia talouden kanssa?

alle vuosi

1-5 vuotta

6-10 vuotta

11-15 vuotta

15+

12. Velalliselta jää yleensä rästiin

Valitse yksi tai useampi

vuokra

sähkö

puhelinlasku

lainanlyhennykset

Muu:

13. Millaisia seurauksia velkaantuminen on aiheuttanut velalliselle?

Valitse yksi tai useampi

- hankaloittanut työpaikan saantia
- asunnon saanti vaikeutunut
- lainan saanti vaikeutunut
- masennusta
- elämänhallinnan menettäminen/turhautuminen
- Muuta:

14. Millainen ymmärrys asiakkailla on talousasioista?